

گزارش پژوهشی

نقش رهبری در توسعه و فناوری:
«تبیین مرجعیت علمی در اندیشه و گفتار مقام معظم رهبری»

مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور

بهمن ماه ۱۴۰۰

گزارش پژوهشی

نقش رهبری در توسعه و فناوری:

«تبیین مرجعیت علمی در اندیشه و گفتار مقام معظم رهبری»

تهیه کنندگان:

مهديه فرازکيش (دکتری سياستگذاری علم و فناوری، مدير گروه و عضو هیأت علمی)

ساجده عبيدی (کارشناسی ارشد علم سنجی، دستيار پژوهشی گروه)

قاسم آزادی (دکتری علم اطلاعات و دانش شناسی، عضو هیئت علمی)

نشانی: میدان ونک، خیابان ملاصدرا، خیابان شیراز جنوبی، خیابان دکتر فائقی راد، شماره ۹

وبگاه: www.nrisp.ac.ir

تلفن: ۸۸۰۳۶۱۴۴

فهرست مطالب

مقدمه	۱
۱. پیشینه مضمون مرجعیت علمی در بیانات مقام معظم رهبری	۱
۲. روش‌شناسی تحلیل مضمون و گام‌های پژوهش	۳
۳. نتایج تحلیل مضامین مرجعیت علمی در بیانات مقام معظم رهبری	۴
۳-۱. شناسایی ارتباطات موضوعی و خلاصه‌سازی نتایج	۴
۳-۲. تفسیر و ترجمه نتایج	۱۳
۳-۳. جمع‌بندی: ارائه مدل مفهومی حاصل از تلفیق نتایج تحلیل	۲۲
۴. مراجع	۲۴
پیوست‌ها	۲۵
پیوست ۱- بیانات در دیدار اعضای بنیاد دایره‌المعارف اسلامی (۱۳۶۸/۰۷/۳۰)	۲۵
پیوست ۲- پیام به کنگره بزرگداشت شهید آیت‌الله سید محمدباقر صدر (۱۳۷۹/۱۰/۲۹)	۲۵
پیوست ۳- بیانات در دیدار جمعی از نخبگان علمی (۱۳۸۱/۰۷/۰۳)	۲۶
پیوست ۴- بیانات در دیدار جمعی از نخبگان استان کرمان (۱۳۸۴/۰۲/۱۴)	۲۶
پیوست ۵- بیانات در دیدار اساتید و دانشجویان دانشگاه امام صادق (علیه‌السلام) (۱۳۸۴/۱۰/۲۹)	۲۷
پیوست ۶- بیانات در دیدار دانشگاهیان سمنان (۱۳۸۵/۰۸/۱۸)	۲۸
پیوست ۷- بیانات در دیدار نخبگان جوان (۱۳۸۶/۰۶/۱۲)	۲۹
پیوست ۸- بیانات در دیدار اساتید و رؤسای دانشگاه‌ها (۱۳۸۶/۰۷/۰۹)	۳۰
پیوست ۹- بیانات در دیدار نخبگان و فرهیختگان استان فارس (۱۳۸۷/۰۲/۱۷)	۳۰
پیوست ۱۰- بیانات در دیدار اساتید و دانشجویان در دانشگاه علم و صنعت (۱۳۸۷/۰۹/۲۴)	۳۱
پیوست ۱۱- پیام به کنگره بین‌المللی بزرگداشت ثقة‌الاسلام کلینی (ره) (۱۳۸۸/۰۲/۱۷)	۳۲
پیوست ۱۲- بیانات در دیدار دانشجویان در یازدهمین روز ماه رمضان (۱۳۸۹/۰۵/۳۱)	۳۲
پیوست ۱۳- بیانات در دیدار جمعی از کارآفرینان سراسر کشور (۱۳۸۹/۰۶/۱۶)	۳۲
پیوست ۱۴- بیانات در اجتماع مردم اسفراین (۱۳۹۱/۰۷/۲۲)	۳۳
پیوست ۱۵- بیانات در دیدار جوانان استان خراسان شمالی (۱۳۹۱/۰۷/۲۳)	۳۴
پیوست ۱۶- بیانات در دیدار شرکت‌کنندگان در اجلاس جهانی اساتید دانشگاه‌های جهان اسلام و بیداری اسلامی (۱۳۹۱/۰۹/۲۱)	۳۵
پیوست ۱۷- بیانات در دیدار اساتید دانشگاه‌ها (۱۳۹۲/۰۵/۱۵)	۳۶
پیوست ۱۸- بیانات در دیدار شرکت‌کنندگان در هفتمین همایش ملی نخبگان جوان (۱۳۹۲/۰۷/۱۷)	۳۷
پیوست ۱۹- بیانات در دیدار اعضای شورای عالی انقلاب فرهنگی (۱۳۹۲/۰۷/۱۷)	۳۸
پیوست ۲۰- ابلاغ سیاست‌های کلی «علم و فناوری» (۱۳۹۳/۰۶/۲۹)	۳۹
پیوست ۲۱- بیانات در دیدار جمعی از مداحان اهل بیت علیهم‌السلام (۱۳۹۵/۰۱/۱۱)	۴۰
پیوست ۲۲- بیانات در دیدار جمعی از استادان، نخبگان و پژوهشگران دانشگاه‌ها (۱۳۹۷/۰۳/۲۰)	۴۰
پیوست ۲۳- بیانیه «گام دوم انقلاب» خطاب به ملت ایران (۱۳۹۷/۱۱/۲۲)	۴۱

مقدمه

دستیابی به «مرجعیت علم و فناوری» در بیانات مقام معظم رهبری، اسناد بالادستی نظام و سیاست‌های کلان کشور در حوزه علم، فناوری و نوآوری به شکل‌های مختلف اشاره شده است. به نظر می‌رسد رسیدن به چنین جایگاهی بدون مذاقه کافی بر مفاهیم، ابعاد و کارکردهای آن، میسر نگردد؛ مضافاً ترم علمی «مرجعیت علمی» نخستین بار توسط مقام معظم رهبری در دیدار با دانشجویان و اساتید دانشگاه امام صادق (ع) در روز عید غدیر، ۲۹ دی ماه ۱۳۸۴ مطرح گردید که دیدگاه‌ها و تعابیر متعددی را در پی داشت. برخی از این دیدگاه‌ها عطف به ماسبق بوده و مرجعیت علمی را واژه‌ای دانسته که مصداق‌های آن در ادوار مختلف تاریخ تمدن اسلامی- ایرانی اتفاق افتاده است (قبادی، ۱۳۸۵). برخی دیگر مرجعیت علمی را ناظر به آینده پیشرفت‌های علم و فناوری در بیانات رهبری دانسته که مرجعیت علمی به گونه‌ای است که «دنیای نظرات ما استفاده کند»^۱ و «جوینده دانش، طالب علم، مجبور باشد بیاید سراغ شما، سراغ کتاب شما»^۲ مدنظر است. بنابراین با این تعبیر مرجعیت علمی، ایجاد بنای مستقل علمی با استفاده از فرهنگ اسلامی- ایرانی است (رودی، ۱۳۸۹).

نظر به اهمیت نقش اندیشه و گفتار رهبری در شکل‌گیری و توسعه «مرجعیت علمی»، به عنوان یکی از موضوعات حائز اهمیت در نظام علم و فناوری کشور، این گزارش با رویکرد سیاست‌پژوهی و بکارگیری روش تحلیل مضمون^۳ به دنبال استخراج مدل مفهومی از مفاهیم، ابعاد و کارکردهای مرجعیت علمی بر مبنای بیانات ایشان در این خصوص طی حدود بیست سال گذشته است.

بدین منظور این گزارش متشکل از سه بخش تدوین شده است؛ در بخش نخست پیشینه مضمون مرجعیت علمی در بیانات مقام معظم رهبری مطرح شده و در بخش دوم روش‌شناسی تحلیل مضمون و گام‌های آن متناسب با موضوع پژوهش ارائه می‌شود. سپس در بخش سوم نتایج حاصل از تحلیل انجام شده به تفکیک گام‌های پژوهش و مدل مفهومی حاصل از آن گزارش می‌گردد.

۱. پیشینه مضمون مرجعیت علمی در بیانات مقام معظم رهبری

در این گزارش به منظور تبیین مفهوم، ابعاد و کارکردهای مرجعیت علمی سابقه بیانات مقام معظم رهبری بررسی شده است. همانطور که در بخش پیشین نیز اشاره شد، نخستین بار مضمون دقیق مرجعیت علمی در سال ۱۳۸۴ توسط ایشان مطرح گردیده، اما بر اساس جستجوی برچسب‌های^۴ «پایگاه اطلاع‌رسانی مقام معظم رهبری»، سابقه موضوع به چندین سال قبل (سال ۱۳۶۸) اشاره دارد؛ لذا فهرست اسناد مورد بررسی در این گزارش مشتمل بر موارد زیر خواهد بود:

۱. بیانات در دیدار اعضای بنیاد دایره‌المعارف اسلامی (۱۳۶۸/۰۷/۳۰)

۲. پیام به کنگره بزرگداشت شهید آیت‌الله سید محمدباقر صدر (۱۳۷۹/۱۰/۲۹)

^۱ بیانات در دیدار اساتید و دانشجویان دانشگاه امام صادق (ع) مورخ ۱۳۸۴/۱۰/۲۹

^۲ بیانات در دیدار اساتید و دانشجویان دانشگاه علم و صنعت ایران مورخ ۱۳۸۷/۹/۲۴

^۳ Thematic Analysis

^۴ Tags

۳. بیانات در دیدار جمعی از نخبگان علمی (۱۳۸۱/۰۷/۰۳)
۴. بیانات در دیدار جمعی از نخبگان استان کرمان (۱۳۸۴/۰۲/۱۴)
۵. بیانات در دیدار اساتید و دانشجویان دانشگاه امام صادق (علیه‌السلام) (۱۳۸۴/۱۰/۲۹)
۶. بیانات در دیدار دانشگاهیان سمنان (۱۳۸۵/۰۸/۱۸)
۷. بیانات در دیدار نخبگان جوان (۱۳۸۶/۰۶/۱۲)
۸. بیانات در دیدار اساتید و رؤسای دانشگاه‌ها (۱۳۸۶/۰۷/۰۹)
۹. بیانات در دیدار نخبگان و فرهیختگان استان فارس (۱۳۸۷/۰۲/۱۷)
۱۰. بیانات در دیدار اساتید و دانشجویان در دانشگاه علم و صنعت (۱۳۸۷/۰۹/۲۴)
۱۱. پیام به کنگره بین‌المللی بزرگداشت ثقة‌الاسلام کلینی (ره) (۱۳۸۸/۰۲/۱۷)
۱۲. بیانات در دیدار دانشجویان در یازدهمین روز ماه رمضان (۱۳۸۹/۰۵/۳۱)
۱۳. بیانات در دیدار جمعی از کارآفرینان سراسر کشور (۱۳۸۹/۰۶/۱۶)
۱۴. بیانات در اجتماع مردم اسفراین (۱۳۹۱/۰۷/۲۲)
۱۵. بیانات در دیدار جوانان استان خراسان شمالی (۱۳۹۱/۰۷/۲۳)
۱۶. بیانات در دیدار شرکت‌کنندگان در اجلاس جهانی اساتید دانشگاه‌های جهان اسلام و بیداری اسلامی (۱۳۹۱/۰۹/۲۱)
۱۷. بیانات در دیدار اساتید دانشگاه‌ها (۱۳۹۲/۰۵/۱۵)
۱۸. بیانات در دیدار شرکت‌کنندگان در هفتمین همایش ملی نخبگان جوان (۱۳۹۲/۰۷/۱۷)
۱۹. بیانات در دیدار اعضای شورای عالی انقلاب فرهنگی (۱۳۹۲/۰۷/۱۷)
۲۰. ابلاغ سیاست‌های کلی «علم و فناوری» (۱۳۹۳/۰۶/۲۹)
۲۱. بیانات در دیدار جمعی از مداحان اهل بیت علیهم‌السلام (۱۳۹۵/۰۱/۱۱)
۲۲. بیانات در دیدار جمعی از استادان، نخبگان و پژوهشگران دانشگاه‌ها (۱۳۹۷/۰۳/۲۰)
۲۳. بیانیه «گام دوم انقلاب» خطاب به ملت ایران (۱۳۹۷/۱۱/۲۲)

۲. روش‌شناسی تحلیل مضمون و گام‌های پژوهش

به منظور شناسایی و تحلیل مضامین مرتبط با مرجعیت علمی، از روش تحلیل مضمون استفاده شده است. دلایل استفاده از روش تحلیل مضمون از میان روش‌های فوق عبارتند از:

- کیفی بودن روش و تناسب گام‌های تحلیل آن با هدف گزارش
- سادگی و عملیاتی بودن گام‌های روش در پاسخ به نیاز موجود
- نظرسنجی و مشورت با خبرگان روش‌شناسی و تأیید روش توسط آن‌ها برای تحلیل اسناد

تحلیل مضمون یکی از روش‌های پژوهش کیفی است که برای ترجمه‌های تفسیری، روایت‌های بنیادی یا ایجاد تئوری بهره‌گیری از یکپارچه‌سازی و مقایسه یافته‌ها یا استعاره‌های مطالعات کیفی مختلف، استفاده می‌شود. همچنین تحلیل مضمون به معنای جمع‌آوری و تفکیک یافته‌ها، آزمایش آن‌ها، شناخت ویژگی‌های ضروری و در برخی موارد، ترکیب پدیده‌ها به یک کلیت تغییر یافته است. در فرایند تحلیل از رهنمودهای نوبلیت و هیر به منظور هدایت روش علمی تحلیل مضمون پیروی شده است. گام‌های تحلیلی این تحقیق برای استخراج و استنتاج اجزا به شرح زیر است (عابدی جعفری و همکاران، ۱۳۹۰):

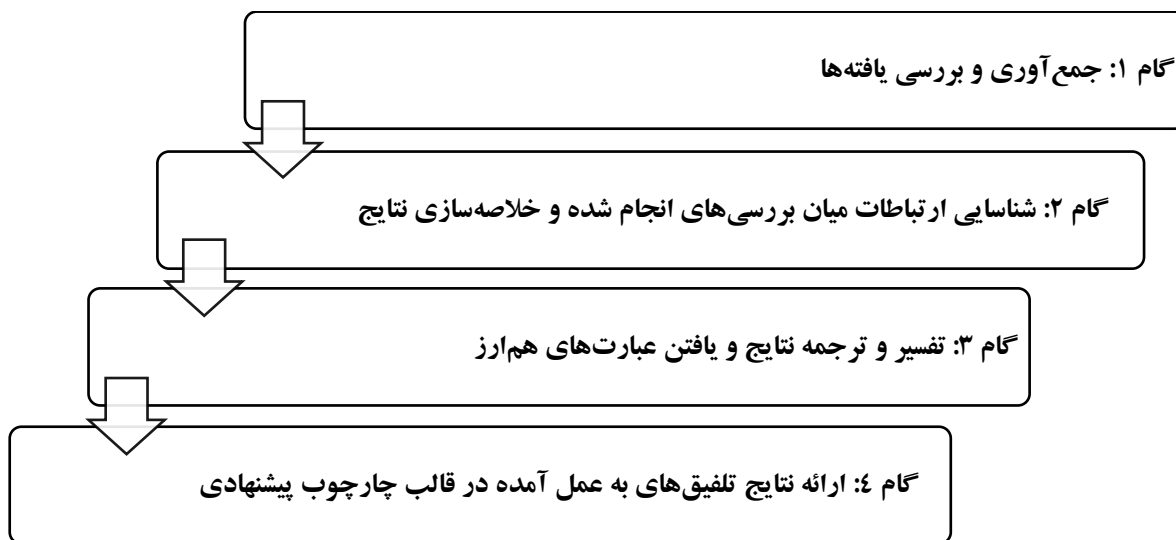
۱. جمع‌آوری و بررسی یافته‌ها

۲. شناسایی ارتباطات میان بررسی‌های انجام شده و خلاصه‌سازی نتایج

۳. تفسیر و ترجمه

۴. ارائه نتایج تلفیق‌های به عمل آمده

مراحل انجام تحلیل با استفاده از روش تحلیل مضمون به شکل ۱ زیر خواهد بود:

شکل ۱. مراحل تحلیل اسناد با استفاده از روش تحلیل مضمون

گام‌های تحلیلی این تحقیق برای استنتاج مضامین مرجعیت علمی به شرح زیر است:

۱. جمع‌آوری و بررسی یافته‌ها: بدین منظور محتوای مرتبط با مضامین مرجعیت علمی از هر یک از بیانات رهبری با برچسب مرجعیت علمی استخراج شده است که در بخش اول این گزارش ارائه شد.
۲. شناسایی ارتباطات میان بررسی‌های انجام شده و خلاصه‌سازی نتایج: در این گام ابتدا مؤلفه‌هایی برای بررسی هر یک از بیانات شناسایی شده است. بدین منظور با توجه به بافتار بیانات رهبری و اهداف این پژوهش در خصوص نقش رهبری در توسعه مرجعیت علمی به عنوان یکی از ترم‌های اصلی نظام علم و فناوری کشور، سه گونه مؤلفه مشتمل بر مفاهیم، ابعاد و کارکردهای مرتبط با مرجعیت علمی، مدنظر قرار گرفته است. مفاهیم ناظر بر عبارات هم‌ارز یا معانی مشابه بکار گرفته شده است. ابعاد ناظر بر جنبه‌های مختلفی است که در تحلیل بافتار پیشبرد مرجعیت علمی می‌باید مدنظر قرار گیرند و در نهایت کارکردها ناظر بر ماهیت جهت‌گیری‌های توصیه‌ها و بیانات و خطوط اصلی راهنما هستند. در هر مورد دستیابی به کلیدواژه‌های اصلی هدف اصلی این گام است و بعضاً می‌تواند میان یک با چند مؤلفه مشترک نیز باشد.
۳. تفسیر و ترجمه: در این گام مؤلفه‌های هم‌ارز شناسایی شده، در قالب جداول کدگذاری شده نمایش داده می‌شود.
۴. ارائه نتایج تلفیق‌های به عمل آمده: در گام آخر مضامین و کلیدواژه‌های اصلی شناسایی شده در قالب مدل مفهومی مستخرج ارائه می‌شود.

۳. نتایج تحلیل مضامین مرجعیت علمی در بیانات مقام معظم رهبری

در ادامه نتایج هر یک از گام‌های اجرایی به صورت تفصیلی بیان شده است. البته همانطور که پیش از این اشاره شد، نتایج گام اول به طور خلاصه در بخش اول گزارش و به طور مفصل در پیوست‌های گزارش ارائه شده است و در این بخش تنها گام‌های تحلیلی و استنتاجی آورده شده است.

۳-۱. شناسایی ارتباطات موضوعی و خلاصه‌سازی نتایج

بررسی‌های انجام شده در گام ۱ در قالب جدول ۱ ارائه شده است. در این بخش براساس تحلیل مضامین مؤلفه‌های اصلی تأثیرگذار مستخرج از بیانات مقام معظم رهبری، مفاهیم هم‌ارز، ابعاد تحلیل و کارکردهای مرتبط با مرجعیت علمی تعیین شده‌اند.

جدول ۱. خلاصه‌سازی نتایج تحلیل مضامین بیانات رهبری در خصوص مرجعیت علمی

ردیف	عنوان سند (تاریخ)	محتوای برگرفته از سند در خصوص مرجعیت علمی	کارکرد موضوعی	بُعد تخصصی	مضامین مستخرج
۱	بیانات در دیدار اعضای بنیاد	ساختن محلی برای یک مرکز تحقیقات علوم اسلامی	نهادسازی	علمی - مدیریتی	مرجعیت نهادی
۲	دایره‌المعارف اسلامی (۱۳۶۸/۰۷/۳۰)	با توجه به عمق فرهنگ اسلامی و برخورداری از علمای اسلامی قوی ایران می‌تواند در تحقیقات و مسایل علمی، اسلامی اولی باشد.	راهبری	فرهنگی / علمی	برتری در تحقیقات علمی - اسلامی
۳	پیام به کنگره بزرگداشت شهید آیت‌الله سید محمدباقر صدر (۱۳۷۹/۱۰/۲۹)	جامعه شیعی و اسلامی می‌توانست در آینده نزدیکی شاهد اوج دیگری در قلمرو مرجعیت و ریاست علمی و دینی باشد.	راهبری	علمی - فرهنگی	ریاست علمی و دینی
۴	بیانات در دیدار جمعی از نخبگان علمی (۱۳۸۱/۰۷/۰۳)	ایران تولید کننده خلاق علم	راهبری	علمی	تولید خلاقانه علم
۵	بیانات در دیدار جمعی از	اگر در اکناف عالم یک پژوهشگر، یک دانشمند، بخواهد به فلان نظریه علمی یا نظریه فلسفی دست پیدا کند، ناچار باشد زبان فارسی را یاد بگیرد.	زیرساخت	علمی - فرهنگی	جایگاه زبان فارسی
۶	نخبگان استان کرمان (۱۳۸۴/۰۲/۱۴)	تا بیست، سی سال دیگر، کاری کنیم که وقتی نام‌آوران عرصه علم و فناوری را در دنیا نام می‌آورند، ایرانیان و کشور ما در صدر قرار بگیرد.	مداخله	علمی - مدیریتی	صدرنشینی علمی و فناورانه در دنیا

ردیف	عنوان سند (تاریخ)	محتوای برگرفته از سند در خصوص مرجعیت علمی	کارکرد موضوعی	بُعد تخصصی	مضامین مستخرج
۷		باید اعتماد به نفس ملی را در زمینه علم تقویت کرد	راهبری	علمی - فرهنگی	فرهنگ خودباوری علمی
۸		شما باید در علم، یک حرکتی به وجود آورید	مداخله	علمی	جریان سازی علمی
۹	بیانات در دیدار اساتید و دانشجویان دانشگاه امام صادق (علیه السلام)	دانشگاه امام صادق مرجع تحقیقات مراکز علمی و دانشگاه های دنیا بشود	نهادسازی	علمی - مدیریتی	مرجعیت نهادی
۱۰	(۱۳۸۴/۱۰/۲۹)	انسان های دانشمند و دانش پژوهی در هر نقطه دنیا وقتی دارد دنبال یک مطلبی می گردد، باید بتواند اثر علمی شما را در این پایگاه رایانه ای پیدا کند.	زیرساخت	علمی	برون گرایی علمی
۱۱		تحقیق علمی به معنای فقط فراگیری و تقلید نیست؛ تحقیق، ضد تقلید است.	راهبری	علمی - فرهنگی	نواندیشی علمی
۱۲		در زمینه علم برای پنجاه سال آینده برنامه ریزی کنید؛ پنجاه سال بعد، کشور یکی از مراجع عمده و درجه اول علمی دنیا باشد.	راهبری	علمی - مدیریتی	درجه علمی برتر دنیا
۱۳	بیانات در دیدار دانشگاهیان سمنان	اگر کسی خواست با تازه های دانش آشنا شود، مجبور بشود زبان ملی فارسی را یاد بگیرد؛	زیرساخت	علمی - فرهنگی	جایگاه زبان فارسی
۱۴	(۱۳۸۵/۰۸/۱۸)	جوان ایرانی در استعدادهای گوناگون، یک ظرفیت سطح بالا را داراست.	زیرساخت	علمی / فرهنگی	فرهنگ خودباوری علمی
۱۵	بیانات در دیدار نخبگان جوان (۱۳۸۶/۰۶/۱۲)	شما هدف را این قرار بدهید که ملت و کشور شما در یک دوره ای، بتواند مرجع علمی و فناوری در همه دنیا باشد.	راهبری	علمی - مدیریتی	مرجع علمی و فناوری

ردیف	عنوان سند (تاریخ)	محتوای برگرفته از سند در خصوص مرجعیت علمی	کارکرد موضوعی	بُعد تخصصی	مضامین مستخرج
۱۶		هر دانشمندی اگر بخواهد به آخرین فرآورده‌های علمی دست پیدا کند، ناچار باشد زبان فارسی را که شما اثرتان را به زبان فارسی نوشته‌اید، یاد بگیرد	مداخله	علمی - فرهنگی	جایگاه زبان فارسی
۱۷		همتتان را پیشرفت در زمینه دانش و شکستن مرزهای علم قرار بدهید.	راهبری	علمی - مدیریتی	شکستن مرزهای علم
۱۸	بیانات در دیدار اساتید و رؤسای دانشگاه‌ها (۱۳۸۶/۰۷/۰۹)	تهیه نقشه جامع علمی برای تحقق سند چشم‌انداز و دستیابی به مرجعیت علمی	زیرساخت / مداخله	علمی / مدیریتی	نقشه جامع علمی کشور
۱۹		اجرائی کردن اهداف و شعارها توسط نقشه جامع علمی به صورت یک گفتمان	مداخله	علمی - فرهنگی - مدیریتی	گفتمان‌سازی علمی
۲۰		باید سند چشم‌انداز را به عنوان یک دستورالعمل به حساب آوریم و برای جزء جزء آن، راه‌کار پیدا کنیم.	زیرساخت / مداخله	مدیریتی	دستنامه‌های اجرایی
۲۱	بیانات در دیدار نخبگان و فرهیختگان استان فارس (۱۳۸۷/۰۲/۱۷)	آن روزی که ملت‌های دنیا، دانشمندان و اندیشمندان عالم احساس کنند به ایران، به زبان ایران، به فرهنگ ایران نیاز دارند برای اینکه گام‌های نوئی را در مسائل علمی بردارند.	زیرساخت / راهبری	علمی - فرهنگی	جایگاه زبان فارسی / نوگرایی علمی
۲۲	بیانات در دیدار اساتید و دانشجویان در دانشگاه علم و صنعت	دستیابی کشور به عزت ملی	راهبری	علمی - سیاسی	عزت ملی
۲۳		جوینده‌ی دانش، طالب علم، مجبور باشد بیاید سراغ شما، سراغ کتاب شما؛ مجبور باشد زبان شما را یاد بگیرد تا بتواند از دانش شما استفاده کند.	زیرساخت	علمی - فرهنگی	جایگاه زبان فارسی

ردیف	عنوان سند (تاریخ)	محتوای برگرفته از سند در خصوص مرجعیت علمی	کارکرد موضوعی	بُعد تخصصی	مضامین مستخرج
۲۴	(۱۳۸۷/۰۹/۲۴)	کشور ما و ملت ما کاروان دانش را آنچنان پیش ببرد که بتواند در دنیا مرجع علمی باشد؛ احساس خودآگاهی که «باید»؛ و احساس کنیم که «می‌توانیم»	مداخله	علمی - مدیریتی - فرهنگی	خودباوری علمی
۲۵		تهیه نقشه علمی جامع کشور است که کشور از لحاظ تحصیل علم و طلب علوم مختلف دچار سردرگمی نباشد.	زیرساخت/ مداخله	علمی/ مدیریتی	نقشه جامع علمی کشور
۲۶		ایجاد نظام مهندسی این نقشه برای پیشرفت علم در کشور و تبدیل نقشه جامع علمی به صدها پروژه علمی، سپردن پروژه‌ها به پیمانکاران امینی همچون دانشگاه‌ها و اساتید و مراکز تحقیقاتی دانشگاه‌ها	مداخله	مدیریتی	نظام مهندسی پیشرفت علمی
۲۷		ایجاد شبکه نظارت بر این پیشرفت علمی و حسن اجراء برای پیشرفت علم در کشور	مراقبه	مدیریتی	شبکه نظارت پیشرفت علمی
۲۸		درگیر کردن استاد، دانشجو، محقق برای پیشرفت علم در کشور و مرجعیت علمی یافتن دانشگاه‌های ایران و دانشمندان ایران	مداخله	مدیریتی	ذی‌نفعان کلیدی پیشرفت علمی
۲۹	پیام به کنگره بین‌المللی بزرگداشت تفه‌الاسلام کلینی (ره) (۱۳۸۸/۰۲/۱۷)	کتاب کافی بیش از هزار سال است که مرجعیت علمی دارد و بین جوامع شیعه، دست به دست می‌گردد و هرگز هیچ فقیه، متکلم یا مفسر شیعه، از آن، مستغنی نبوده است.	مراقبه	علمی	ویژگی‌های آثار مرجع علمی
۳۰	بیانات در دیدار دانشجویان در یازدهمین روز ماه رمضان (۱۳۸۹/۰۵/۳۱)	روند دخالت دادن علم و فناوری در امر تصمیم‌گیری و سیاست‌گذاری	راهبری/ مراقبه	مدیریتی	الزامات مرجعیت علمی
۳۱	بیانات در دیدار جمعی از کارآفرینان سراسر کشور	با اداره یک کشور توسط اسلام، هم از لحاظ عملی و از لحاظ تولیدات، مرجع مراجعات مردم دنیا خواهید شد.	مداخله	فرهنگی - مدیریتی	مرجعیت در تولید

ردیف	عنوان سند (تاریخ)	محتوای برگرفته از سند در خصوص مرجعیت علمی	کارکرد موضوعی	بُعد تخصصی	مضامین مستخرج
	(۱۳۸۹/۰۶/۱۶)				
۳۲	بیانات در اجتماع مردم اسفراین (۱۳۹۱/۰۷/۲۲)	ملت ایران این استعداد را دارد که آنقدر پیشرفت کند که بتواند در جهات گوناگون به عنوان یک الگوئی در دنیا خودش را نشان دهد.	مداقّه	فرهنگی	الگوسازی جهانی
۳۳		ما در دنیا پیشرو بودیم؛ پیشرو در علم بودیم، پیشرو در صنعت بودیم، پیشرو در تمدن سازی بودیم، پیشرو در فرهنگ بودیم؛ دیگران از ما یاد می گرفتند، می آموختند؛ چرا امروز همان طور نشود؟	مداقّه / راهبری / مداخله	علمی - فرهنگی	خودباوری علمی پیشرو در علم / پیشرو در فرهنگ تمدن سازی
۳۴		در دنیا به وضعی برسیم که اگر کسی بخواهد به تازه‌های علمی دست پیدا کند، مجبور باشد زبان فارسی یاد بگیرد.	راهبری	علمی - فرهنگی	جایگاه زبان فارسی
۳۵	بیانات در دیدار جوانان استان خراسان شمالی (۱۳۹۱/۰۷/۲۳)	ما مثل انگلیس‌ها که انگلیسی را در هند رائج کردند، زبان فارسی را رائج نکردیم؛ فارسی با میل مردم، با رفت و آمد شاعران و عارفان و عالمان و اینها به طور طبیعی رائج شد.	مداقّه	علمی - فرهنگی	جایگاه زبان فارسی
۳۶	بیانات در دیدار شرکت‌کنندگان در اجلاس جهانی اساتید دانشگاه‌های جهان اسلام و بیداری اسلامی (۱۳۹۱/۰۹/۲۱)	باید کشورهای اسلامی از لحاظ علم و فناوری پیشرفت کنند. گفتم غرب و آمریکا به برکت علم توانستند بر کشورهای دنیا مسلط شوند؛ یکی از ابزارهاشان علم بود؛ ثروت را هم با علم به دست آوردند.	راهبری	فرهنگی - علمی - سیاسی	پیشرفت علم و فناوری سلطه‌گری علمی قدرت علمی

ردیف	عنوان سند (تاریخ)	محتوای برگرفته از سند در خصوص مرجعیت علمی	کارکرد موضوعی	بُعد تخصصی	مضامین مستخرج
۳۷		ایران امروز از لحاظ علمی در رتبه شانزدهم دنیاست.	مداخله	علمی	برتری رتبه علمی
۳۸		شتاب علمی در ایران، شتاب زیادی است. البته ما از دنیا هنوز خیلی عقبیم. شتاب ما چندین برابر متوسط شتاب دنیاست، اما باز عقبیم.	مداقه	سیاسی - علمی - مدیریتی	شتاب علمی عقب ماندگی علمی
۳۹		یک روز در بخشی از تاریخ، علم دنیا دست ما مسلمانها بوده؛ چرا امروز اینجور نشود؟	مداقه	علمی - فرهنگی	خودباوری علمی
۴۰	بیانات در دیدار اساتید دانشگاهها	از پیشرفت علمی در کشور برای گسترش و نفوذ زبان فارسی استفاده شود. باید نفوذ فرهنگی زبان فارسی در سطح جهان روزبهروز بیشتر شود.	راهبری	فرهنگی - سیاسی	نفوذ فرهنگی زبان فارسی
۴۱	(۱۳۹۲/۰۵/۱۵)	فارسی بنویسید، فارسی واژه‌سازی کنید و اصطلاح ایجاد کنید. کاری کنیم که در آینده، آن کسانی که از پیشرفت‌های علمی کشور ما استفاده میکنند، ناچار شوند بروند زبان فارسی را یاد بگیرند.	زیرساخت	علمی - فرهنگی	جایگاه زبان فارسی
۴۲		رشد علمی ما امروز در مقیاس منطقه و در مقیاس جهانی خیلی خوب است. عدد مطلق رشد ما خوب است، شتاب رشد ما هم بسیار خوب است، یعنی شتاب پیشرفت خیلی بالا است؛ لکن این ملاک نیست؛ یعنی این شتاب باید محفوظ بماند.	مداقه	علمی - مدیریتی	تداوم رشد علمی
۴۳	بیانات در دیدار شرکت‌کنندگان در هفتمین همایش ملی نخبگان جوان	کشور ما و مراکز علمی ما برای دنیا مرجع علمی بشوند.	نهادسازی/ راهبری	مدیریتی - علمی	مرجعیت نهادی
۴۴	(۱۳۹۲/۰۷/۱۷)	کاری کنید در دنیا هر کسی بخواهد به یافته‌های تازه علمی دست پیدا کند، مجبور بشود زبان فارسی یاد بگیرد.	مداخله	سیاسی - فرهنگی	نفوذ فرهنگی زبان فارسی
۴۵		بنده تصور نمیکنم که حالا این کار [رسیدن ایران به مرجعیت علمی دنیا] در ظرف پنج سال و ده سال و پانزده سال انجام بگیرد.	مداقه	مدیریتی	چشم‌انداز مرجعیت علمی

ردیف	عنوان سند (تاریخ)	محتوای برگرفته از سند در خصوص مرجعیت علمی	کارکرد موضوعی	بُعد تخصصی	مضامین مستخرج
۴۶		در دانشگاه‌های آمریکا برجسته‌های درجه یک، معدود بودند و ایرانی‌ها در بین آنها بیشتر از همه بودند. ایرانی‌ها از متوسط استعداد جهانی بالاترند.	مداخله	علمی - مدیریتی - فرهنگی	نخبه‌پروری علمی خودباوری علمی
۴۷	بیانات در دیدار اعضای شورای عالی انقلاب فرهنگی (۱۳۹۲/۰۷/۱۷)	ملت ما گفته ما می‌توانیم به قلّه‌های رفیع علمی برسیم؛ می‌توانیم مرجع علمی جهان بشویم؛ می‌توانیم خودمان را از حقارت علمی نجات بدهیم، که امروز نجات دادند و دشمنان ما، مخالفین ما دارند اعتراف می‌کنند که ایران به دانش دست یافته. نگذارید از بین برود ...	مراقبه	علمی - فرهنگی	خودباوری علمی
۴۸		ما می‌توانیم تمدن نوین اسلامی را برپا کنیم و دنیایی بسازیم که سرشار باشد از معنویت و با کمک معنویت و هدایت معنویت راه برود...	مداقه/ راهبری	فرهنگی	تمدن سازی
۴۹		جهاد مستمر علمی با هدف کسب مرجعیت علمی و فناوری در جهان	راهبری	علمی - فرهنگی	جهاد مستمر علمی
۵۰		تولید علم و توسعه نوآوری و نظریه پردازی	راهبری	علمی	مرجعیت نوآوری
۵۱	ابلاغ سیاست‌های کلی «علم و فناوری» (۱۳۹۳/۰۶/۲۹)	ارتقاء جایگاه جهانی کشور در علم و فناوری و تبدیل ایران به قطب علمی و فناوری جهان اسلام	راهبری	علمی - فرهنگی	قطب علمی و فناوری
۵۲		توسعه علوم پایه و تحقیقات بنیادی	راهبری	علمی	مرجعیت در تحقیقات بنیادی
۵۳		تحول و ارتقاء علوم انسانی بویژه تعمیق شناخت معارف دینی و مبانی انقلاب اسلامی	راهبری	علمی - فرهنگی	مرجعیت در علوم انسانی

ردیف	عنوان سند (تاریخ)	محتوای برگرفته از سند در خصوص مرجعیت علمی	کارکرد موضوعی	بُعد تخصصی	مضامین مستخرج
۵۴		دستیابی به علوم و فناوری‌های پیشرفته با سیاستگذاری و برنامه‌ریزی ویژه	راهبری	علمی - مدیریتی	برتری در علوم و فناوری‌های پیشرفته
۵۵	بیانات در دیدار جمعی از مداحان اهل بیت علیهم‌السلام	این [نظامی] که اینقدر استعداد زنده ماندن، استعداد گسترش یافتن و استعداد قوی شدن در او هست، بعد از این هم همین‌جور قوی‌تر خواهد شد، روزبه‌روز قوی‌تر خواهد شد.	مداقه	فرهنگی - علمی	خودباوری علمی
۵۶	(۱۳۹۵/۰۱/۱۱)	شما باید کاری کنید که پنجاه سال بعد، اگر کسی خواست به تازه‌های علمی آن روز دست پیدا کند، مجبور بشود بیاید زبان فارسی یاد بگیرد.	راهبری	فرهنگی - سیاسی	نفوذ فرهنگی زبان فارسی
۵۷	بیانات در دیدار جمعی از استادان، نخبگان و پژوهشگران دانشگاه‌ها	هدف پژوهش قاعداً دو چیز است: یکی رسیدن به مرجعیت علمی و حضور در جمع سرآمدان علم و فناوری، دوم حل مسائل کنونی و آینده کشور.	راهبری	علمی - مدیریتی	سرآمدی علم و فناوری
۵۸		تحریم دشمنان، موتور پیشران کشور در عرصه علم و فناوری و ایجاد زیرساخت‌های حیاتی و اقتصادی و عمرانی شد که تا اکنون ثمرات بالنده‌ی آن روزبه‌روز فراگیرتر میشود.	مداقه	علمی - سیاسی	پیشرانی علم و فناوری
۵۹	بیانیه گام دوم انقلاب (۱۳۹۷/۱۱/۲۲)	هزاران شرکت دانش‌بنیان، هزاران طرح زیرساختی و ضروری برای کشور، میلیون‌ها تحصیل‌کرده دانشگاهی یا در حال تحصیل، هزاران واحد دانشگاهی در سراسر کشور، ده‌ها طرح بزرگ با رتبه‌های نخستین در کل جهان، شصت برابر شدن صادرات غیرنفتی، نزدیک به ده برابر شدن واحدهای صنعتی، ده‌ها برابر شدن صنایع از نظر کیفی، تبدیل صنعت مونتاژ به فناوری بومی، برجستگی محسوس در رشته‌های گوناگون مهندسی از جمله در صنایع دفاعی، درخشش در رشته‌های مهم و حساس پزشکی	مداقه / راهبری / مداخله	مدیریتی - علمی - فرهنگی	مدیریت جهادی خودباوری جمعی نمونه‌های مرجعیت علم و فناوری

ردیف	عنوان سند (تاریخ)	محتوای برگرفته از سند در خصوص مرجعیت علمی	کارکرد موضوعی	بُعد تخصصی	مضامین مستخرج
		و جایگاه مرجعیت در آن و ده‌ها نمونه دیگر از پیشرفت، محصول آن روحیه و آن حضور و آن احساس جمعی است که انقلاب برای کشور به ارمغان آورد.			فناوری بومی
۶۰		ایران پیش از انقلاب، در تولید علم و فناوری صفر بود، در صنعت به‌جز مونتاژ و در علم به‌جز ترجمه هنری نداشت. موتور پیشران کشور در عرصه علم و فناوری و ایجاد زیرساخت‌های حیاتی و اقتصادی و عمرانی شد که تا اکنون ثمرات بالنده آن روزبه‌روز فراگیرتر می‌شود.	راهبری / مذاقه	مدیریتی - سیاسی - علمی	پیشرانی علم و فناوری

همانطور که در جدول ۱ ملاحظه می‌شود از میان ۶۰ متن برگرفته از بیانات مقام معظم رهبری در خصوص مرجعیت علمی، ۳۸ مضمون اصلی استخراج شده که در چهار بُعد و شش کارکرد اصلی طبقه بندی شده‌اند. در بخش بعدی کدگذاری، طبقه‌بندی و تفسیر ابعاد و کارکردهای مذکور ارائه خواهد شد.

۳-۲. تفسیر و ترجمه نتایج

در این گام مضامین مستخرج در جدول ۱ به تفکیک ابعاد و کارکردها تفسیر، طبقه‌بندی و ترجمان شده‌اند. بدین منظور در جداول ۲ و ۳، از علامت‌های اختصاری برای هر یک از اسناد بیانیه‌ها و ابعاد و کارکردها استفاده شده است.

جدول ۲. تلفیق نتایج مضامین مستخرج در ابعاد شناسایی شده برای مرجعیت علمی

ابعاد شناسایی شده برای مرجعیت علمی				عنوان سند (تاریخ)	کد سند
سیاسی ^۴ (P)	فرهنگی ^۳ (C)	مدیریتی ^۲ (M)	علمی ^۱ (S)		
-	برتری در تحقیقات علمی - اسلامی	مرجعیت نهادی	- مرجعیت نهادی - برتری در تحقیقات علمی - اسلامی	بیانات در دیدار اعضای بنیاد دایره‌المعارف اسلامی (۱۳۶۸/۰۷/۳۰)	D1
-	ریاست علمی و دینی	-	ریاست علمی و دینی	پیام به کنگره بزرگداشت شهید آیت‌الله سید محمدباقر صدر (۱۳۷۹/۱۰/۲۹)	D2
-	-	-	تولید خلاقانه علم	بیانات در دیدار جمعی از نخبگان علمی (۱۳۸۱/۰۷/۰۳)	D3
-	- جایگاه زبان فارسی - فرهنگ خودباوری علمی	صدرنشینی علمی و فناوریانه در دنیا	- جایگاه زبان فارسی - صدرنشینی علمی و فناوریانه در دنیا - فرهنگ خودباوری علمی	بیانات در دیدار جمعی از نخبگان استان کرمان (۱۳۸۴/۰۲/۱۴)	D4
-	نواندیشی علمی	مرجعیت نهادی	- جریان‌سازی علمی - مرجعیت نهادی - برون‌گرایی علمی - نواندیشی علمی	بیانات در دیدار اساتید و دانشجویان دانشگاه امام صادق (علیه‌السلام) (۱۳۸۴/۱۰/۲۹)	D5
-	- جایگاه زبان فارسی - فرهنگ خودباوری علمی	درجه علمی برتر دنیا	- درجه علمی برتر دنیا - فرهنگ خودباوری علمی	بیانات در دیدار دانشگاهیان سمنان (۱۳۸۵/۰۸/۱۸)	D6

- ¹ Scientific Dimension
² Managerial Dimension
³ Cultural Dimension
⁴ Political Dimension

کد سند	عنوان سند (تاریخ)	ابعاد شناسایی شده برای مرجعیت علمی			
		سیاسی ^۴ (P)	فرهنگی ^۳ (C)	مدیریتی ^۲ (M)	علمی ^۱ (S)
D7	بیانات در دیدار نخبگان جوان (۱۳۸۶/۰۶/۱۲)	-	جایگاه زبان فارسی	مرجع علمی و فناوری شکستن مرزهای علم	مرجع علمی و فناوری جایگاه زبان فارسی کستن مرزهای علم
D8	بیانات در دیدار اساتید و رؤسای دانشگاه‌ها (۱۳۸۶/۰۷/۰۹)	-	گفتمان‌سازی علمی	نقشه جامع علمی کشور گفتمان‌سازی علمی دستنامه‌های اجرایی	نقشه جامع علمی کشور گفتمان‌سازی علمی
D9	بیانات در دیدار نخبگان و فرهیختگان استان فارس (۱۳۸۷/۰۲/۱۷)	-	جایگاه زبان فارسی	-	نوگرایی علمی جایگاه زبان فارسی
D10	بیانات در دیدار اساتید و دانشجویان در دانشگاه علم و صنعت (۱۳۸۷/۰۹/۲۴)	عزت ملی	جایگاه زبان فارسی خودباوری علمی	خودباوری علمی نقشه جامع علمی کشور نظام مهندسی پیشرفت علمی شبکه نظارت پیشرفت علمی ذی‌نفعان کلیدی پیشرفت علمی	عزت ملی جایگاه زبان فارسی خودباوری علمی نقشه جامع علمی کشور
D11	پیام به کنگره بین‌المللی بزرگداشت ثقة‌الاسلام کلینی (ره) (۱۳۸۸/۰۲/۱۷)	-	-	-	ویژگی‌های آثار مرجع علمی
D12	بیانات در دیدار دانشجویان در یازدهمین روز ماه رمضان (۱۳۸۹/۰۵/۳۱)	-	-	الزامات مرجعیت علمی	-
D13	بیانات در دیدار جمعی از کارآفرینان سراسر کشور (۱۳۸۹/۰۶/۱۶)	-	مرجعیت در تولید	مرجعیت در تولید	-

ابعاد شناسایی شده برای مرجعیت علمی				عنوان سند (تاریخ)	کد سند
سیاسی ^۴ (P)	فرهنگی ^۳ (C)	مدیریتی ^۲ (M)	علمی ^۱ (S)		
-	-الگوسازی جهانی -پیشرو در فرهنگ - تمدن سازی -خودباوری علمی - جایگاه زبان فارسی	-	-خودباوری علمی -پیشرو در علم - جایگاه زبان فارسی	بیانات در اجتماع مردم اسفراین (۱۳۹۱/۰۷/۲۲)	D14
-	جایگاه زبان فارسی	-	جایگاه زبان فارسی	بیانات در دیدار جوانان استان خراسان شمالی (۱۳۹۱/۰۷/۲۳)	D15
- سلطه گری علمی - قدرت علمی -عقب ماندگی علمی	-خودباوری علمی	-شتاب علمی	-پیشرفت علم و فناوری - سلطه گری علمی - قدرت علمی -برتری رتبه علمی -شتاب علمی -عقب ماندگی علمی -خودباوری علمی	بیانات در دیدار شرکت کنندگان در اجلاس جهانی اساتید دانشگاه های جهان اسلام و بیداری اسلامی (۱۳۹۱/۰۹/۲۱)	D16
نفوذ فرهنگی زبان فارسی	- نفوذ فرهنگی زبان فارسی - جایگاه زبان فارسی	-	جایگاه زبان فارسی	بیانات در دیدار اساتید دانشگاه ها (۱۳۹۲/۰۵/۱۵)	D17
نفوذ فرهنگی زبان فارسی	-نفوذ فرهنگی زبان فارسی - خودباوری علمی	- تداوم رشد علمی - مرجعیت نهادی - چشم انداز مرجعیت علمی - نخبه پروری علمی	- تداوم رشد علمی - مرجعیت نهادی - نخبه پروری علمی - خودباوری علمی	بیانات در دیدار شرکت کنندگان در هفتمین همایش ملی نخبگان جوان (۱۳۹۲/۰۷/۱۷)	D18

کد سند	عنوان سند (تاریخ)	ابعاد شناسایی شده برای مرجعیت علمی			
		سیاسی ^۴ (P)	فرهنگی ^۳ (C)	مدیریتی ^۲ (M)	علمی ^۱ (S)
D19	بیانات در دیدار اعضای شورای عالی انقلاب فرهنگی (۱۳۹۲/۰۷/۱۷)	-	- خودباوری علمی - تمدن سازی	-	خودباوری علمی
D20	ابلاغ سیاست‌های کلی «علم و فناوری» (۱۳۹۳/۰۶/۲۹)	-	- جهاد مستمر علمی - قطب علمی و فناوری - مرجعیت در علوم انسانی	برتری در علوم و فناوری های پیشرفته	- جهاد مستمر علمی - مرجعیت نوآوری - قطب علمی و فناوری - مرجعیت در تحقیقات بنیادی - مرجعیت در علوم انسانی - برتری در علوم و فناوری‌های پیشرفته
D21	بیانات در دیدار جمعی از مداحان اهل بیت علیهم‌السلام (۱۳۹۵/۰۱/۱۱)	نفوذ فرهنگی زبان فارسی	خودباوری علمی نفوذ فرهنگی زبان فارسی	-	خودباوری علمی
D22	بیانات در دیدار جمعی از استادان، نخبگان و پژوهشگران دانشگاه‌ها (۱۳۹۷/۰۳/۲۰)	-	-	سرآمدی علم و فناوری	سرآمدی علم و فناوری
D23	بیانیه گام دوم انقلاب (۱۳۹۷/۱۱/۲۲)	پیشرانی علم و فناوری	- مدیریت جهادی - خودباوری جمعی - فناوری بومی	- مدیریت جهادی - فناوری بومی - پیشرانی علم و فناوری	- پیشرانی علم و فناوری - نمونه‌های مرجعیت علم و فناوری - فناوری بومی
میزان تأکید بر ابعاد مرجعیت علمی در اسناد بررسی شده		۶	۱۹	۱۴	۲۳

جدول ۳. تلفیق نتایج مضامین مستخرج در کارکردهای بیانات رهبری برای حوزه مرجعیت علمی

کارکردهای بیانات رهبری در پیشبرد مفهوم مرجعیت علمی						عنوان سند (تاریخ)	کد سند
نهادسازی ^۶ (I ₃)	زیرساخت ^۵ (I ₂)	راهبری ^۴ (L)	مداخله ^۳ (I ₁)	مراقبه ^۲ (S)	مداقه ^۱ (A)		
مرجعیت نهادی	-	برتری در تحقیقات علمی - اسلامی	-	-	-	بیانات در دیدار اعضای بنیاد دایره‌المعارف اسلامی (۱۳۶۸/۰۷/۳۰)	D1
-	-	ریاست علمی و دینی	-	-	-	پیام به کنگره بزرگداشت شهید آیت‌الله سید محمدباقر صدر (۱۳۷۹/۱۰/۲۹)	D2
-	-	تولید خلاقانه علم	-	-	-	بیانات در دیدار جمعی از نخبگان علمی (۱۳۸۱/۰۷/۰۳)	D3
-	جایگاه زبان فارسی	فرهنگ خودباوری علمی	صدرنشینی علمی و فناوریانه در دنیا	-	-	بیانات در دیدار جمعی از نخبگان استان کرمان (۱۳۸۴/۰۲/۱۴)	D4
مرجعیت نهادی	برون‌گرایی علمی	نواندیشی علمی	جریان‌سازی علمی	-	-	بیانات در دیدار اساتید و دانشجویان دانشگاه امام صادق (علیه‌السلام) (۱۳۸۴/۱۰/۲۹)	D5
-	-جایگاه زبان فارسی- فرهنگ خودباوری علمی	درجه علمی برتر دنیا	-	-	-	بیانات در دیدار دانشگاهیان سمنان (۱۳۸۵/۰۸/۱۸)	D6
-	-	- شکستن مرزهای علم	جایگاه زبان فارسی	-	-	بیانات در دیدار نخبگان جوان (۱۳۸۶/۰۶/۱۲)	D7

1 Awareness

2 Supervision

3 Intervention

4 Leadership

5 Infrastructure

6 Institutionalization

کارکردهای بیانات رهبری در پیشبرد مفهوم مرجعیت علمی						عنوان سند (تاریخ)	کد سند
نهادسازی ^۶ (I ₃)	زیرساخت ^۵ (I ₂)	راهبری ^۴ (L)	مداخله ^۳ (I ₁)	مراقبه ^۲ (S)	مداقه ^۱ (A)		
		- مرجع علمی و فناوری					
-	نقشه جامع علمی کشور	-	-گفتمان سازی علمی - نقشه جامع علمی کشور	-	-	بیانات در دیدار اساتید و رؤسای دانشگاه‌ها (۱۳۸۶/۰۷/۰۹)	D8
-	جایگاه زبان فارسی	نوگرایی علمی	-	-	-	بیانات در دیدار نخبگان و فرهیختگان استان فارس (۱۳۸۷/۰۲/۱۷)	D9
-	جایگاه زبان فارسی -نقشه جامع علمی کشور	عزت ملی	- خودباوری علمی -نقشه جامع علمی کشور - نظام مهندسی پیشرفت علمی - ذی‌نفعان کلیدی پیشرفت علمی	شبکه نظارت پیشرفت علمی	-	بیانات در دیدار اساتید و دانشجویان در دانشگاه علم و صنعت (۱۳۸۷/۰۹/۲۴)	D10
-	-	-	-	ویژگی‌های آثار مرجع	-	پیام به کنگره بین‌المللی بزرگداشت ثقة الاسلام کلینی (ره) (۱۳۸۸/۰۲/۱۷)	D11
-	-	الزامات مرجعیت علمی	-	الزامات مرجعیت علمی	-	بیانات در دیدار دانشجویان در یازدهمین روز ماه رمضان (۱۳۸۹/۰۵/۳۱)	D12
-	-	-	مرجعیت در تولید	-	-	بیانات در دیدار جمعی از کارآفرینان سراسر کشور (۱۳۸۹/۰۶/۱۶)	D13

کارکردهای بیانات رهبری در پیشبرد مفهوم مرجعیت علمی						عنوان سند (تاریخ)	کد سند
نهادسازی ^۱ (I ₃)	زیرساخت ^۲ (I ₂)	راهبری ^۴ (L)	مداخله ^۳ (I ₁)	مراقبه ^۲ (S)	مداقه ^۱ (A)		
-	-	جایگاه زبان فارسی	تمدن سازی	-	(-الگوسازی جهانی -خودباوری علمی -پیشرو در علم - پیشرو در فرهنگ	بیانات در اجتماع مردم اسفراین (۱۳۹۱/۰۷/۲۲)	D14
-	-	-	-	-	جایگاه زبان فارسی	بیانات در دیدار جوانان استان خراسان شمالی (۱۳۹۱/۰۷/۲۳)	D15
-	-	-پیشرفت علم و فناوری -سلطه گری علمی -قدرت علمی	-برتری رتبه علمی	-	-شتاب علمی -عقب ماندگی علمی -خودباوری علمی	بیانات در دیدار شرکت کنندگان در اجلاس جهانی اساتید دانشگاه‌های جهان اسلام و بیداری اسلامی (۱۳۹۱/۰۹/۲۱)	D16
-	جایگاه زبان فارسی	نفوذ فرهنگی زبان فارسی	-	-	-	بیانات در دیدار اساتید دانشگاه‌ها (۱۳۹۲/۰۵/۱۵)	D17
مرجعیت نهادی	-	مرجعیت نهادی	-نفوذ فرهنگی زبان فارسی -نخبه پروری علمی - خودباوری علمی	-	-تداوم رشد علمی -چشم انداز مرجعیت علمی	بیانات در دیدار شرکت کنندگان در هفتمین همایش ملی نخبگان جوان (۱۳۹۲/۰۷/۱۷)	D18
-	-	تمدن سازی	-	خودباوری علمی	تمدن سازی	بیانات در دیدار اعضای شورای عالی انقلاب فرهنگی (۱۳۹۲/۰۷/۱۷)	D19
-	-	- جهاد مستمر علمی - مرجعیت نوآوری - قطب علمی و فناوری	-	-	-	ابلاغ سیاست‌های کلی «علم و فناوری» (۱۳۹۳/۰۶/۲۹)	D20

کارکردهای بیانات رهبری در پیشبرد مفهوم مرجعیت علمی						عنوان سند (تاریخ)	کد سند
نهادسازی ^۱ (I ₃)	زیرساخت ^۲ (I ₂)	راهبری ^۳ (L)	مداخله ^۴ (I ₁)	مراقبه ^۵ (S)	مداقه ^۶ (A)		
		- مرجعیت در تحقیقات بنیادی - مرجعیت در علوم انسانی - برتری در علوم و فناوری‌های پیشرفته					
-	-	نفوذ فرهنگی زبان فارسی	-	-	خودباوری علمی	بیانات در دیدار جمعی از مداحان اهل بیت علیهم‌السلام (۱۳۹۵/۰۱/۱۱)	D21
-	-	سرآمدی علم و فناوری	-	-	-	بیانات در دیدار جمعی از استادان، نخبگان و پژوهشگران دانشگاه‌ها (۱۳۹۷/۰۳/۲۰)	D22
-	-	- پیشرانی کشور در علم و فناوری - فناوری بومی	نمونه‌های مرجعیت علمی و فناوری	مدیریت جهادی	- پیشرانی علم و فناوری - خودباوری جمعی	بیانیه گام دوم انقلاب (۱۳۹۷/۱۱/۲۲)	D23
۳	۷	۱۹	۱۰	۵	۷	مجموع اسناد با هر یک از رویکرد در خصوص مرجعیت علمی	

همانطور که در جدول ۲ مشخص است، بیشترین تأکید رهبری بر مرجعیت علمی از بُعد علمی (و فناوری) در همه اسناد، از بُعد فرهنگی در رتبه بعدی و از بُعد مدیریتی در رتبه سوم قرار گرفته است. البته اشاره به ابعاد سیاسی این ترم علمی نیز مغفول نمانده است. آنچه از این جدول استنتاج می‌شود مهمترین کلیدواژه‌هایی است که در هر بُعد مورد تأکید بیشتر قرار گرفته است. به عنوان مثال کلیدواژه‌های اصلی بُعد فرهنگی « فرهنگ خودباوری علمی» و «جایگاه زبان فارسی» در مرجعیت علمی است که به نوعی زیربنای مفهومی اصلی دستیابی به مرجعیت علمی را بیان می‌دارد.

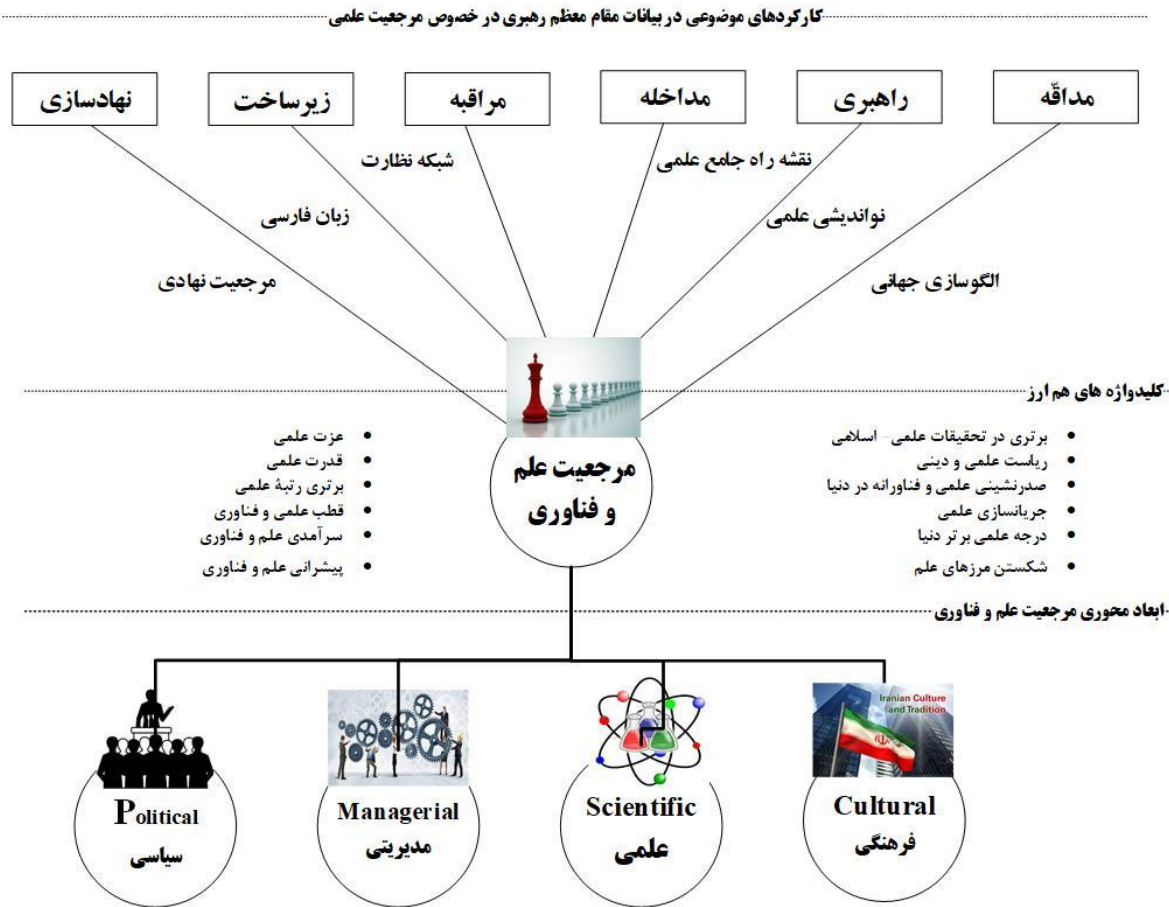
علاوه بر این، نتایج جدول ۳ نیز نشان می‌دهد که مطابق انتظار، بیشترین تأکید مقام معظم رهبری در حوزه مرجعیت علمی در کارکرد رهبری قرار می‌گیرد. قاعدتاً در شأن آن مقام معظم، تعیین جهت‌گیری‌های کلان و الزامات سطح سیاستگذاری این حوزه خواهد بود، اگرچه رهنمودهای را در سایر حوزه‌های مرتبط با حوزه سیاستگذاری ناظر بر جلب مذاقه بیشتر بر مسائل و پیشینه‌های موجود، تأکید بر مداخله‌های خاص، توجه به زیرساخت‌های فرهنگی و نهادسازی‌های مورد نیاز احتمالی و پایش و نظارت بر حسن انجام اقدامات، فرموده‌اند که به دلیل خاص بودن آن توجه سیاستی بیشتری را می‌طلبد.

۳-۳. جمع‌بندی: ارائه مدل مفهومی حاصل از تلفیق نتایج تحلیل

بر اساس تحلیل مضمون انجام شده در بخش‌های پیشین این گزارش، اساسی‌ترین مضامین مستخرج از بیانات رهبری در خصوص مرجعیت علمی، به تفکیک کلیدواژه‌های اصلی، ابعاد و کارکردهای مرتبط با این ترم علمی ارائه شد. بر اساس تفسیر این نتایج به شرح جداول ۲ و ۳، مدل مفهومی مرجعیت علمی مستخرج از بیانات مقام معظم رهبری به شرح شکل ۲ پیاده‌سازی شده است.

در این مدل سه سطحی، در سطح اول کارکردهای موضوعی مورد اشاره در بیانات بر اساس بافتار سیاستگذاری حوزه علم و فناوری کشور و بر اساس مدل چرخه سیاستگذاری ارائه شده است. همچنین برخی از کلیدواژه‌های اصلی هر یک از کارکردهای موضوعی نیز اشاره گردیده است. در سطح دوم واژگان هم‌ارز مرجعیت علم و فناوری مشاهده می‌شود که می‌تواند به عنوان کلیدواژه‌های اصلی در شکل‌گیری و شناسایی متون مرتبط با این حوزه استفاده شود. در سطح سوم نیز ابعاد مرجعیت علمی از دیدگاه معظم له جمع‌بندی شده که متضمن ماهیت چندگانه این ترم علمی است اگرچه به ظاهر امر فقط در حوزه علمی (و فناوری) معنا دارد، اما ریشه‌های این ترم بومی در سایر ابعاد سطح کلان نیز معنا پیدا می‌کند.

شایان ذکر است جزئیات هر یک از اجزای مدل پیش از این در جداول ۱، ۲ و ۳ ارائه شده است و این مدل شماتیک تنها به منظور تلفیق خلاصه نتایج در سطوح مختلف مدل و ارتباط مفهومی آنها طراحی شده است.

شکل ۲. مدل مفهومی چندسطحی مرجعیت علمی مستخرج از بیانات مقام معظم رهبری

۴. مراجع

پایگاه اطلاع‌رسانی مقام معظم رهبری (۱۴۰۰). مجموعه بیانات مقام معظم رهبری برگرفته از تارنمای <https://farsi.khamenei.ir>

رودی، کاوه (۱۳۸۹)، دانشگاه و مرجع علمی: بر اساس تجربه دانشگاه امام صادق (ع). تهران، دانشگاه امام صادق (ع).

عابدی جعفری، ح. تسلیمی، م. فقیهی، ع. شیخ زاده، م (۱۳۹۰)، «تحلیل موضوعی و شبکه‌های موضوعی: روشی ساده و کارآمد برای کاوش الگوهای تعبیه شده در شهرداری‌های داده‌های کیفی»، اندیشه مدیریت راهبردی، دوره ۵، شماره ۲: ۱۵۱-۱۹۸.

فیاض، ایراندخت (۱۳۹۰). نقش و جایگاه نظام آموزشی در فرایند مرجعیت علمی کشور، مجموعه مقالات همایش ملی آموزش در ایران ۱۴۰۴، تهران: پژوهشکده سیاستگذاری علم، فناوری و صنعت.

قبادی، عبدالحید (۱۳۸۵). مرجعیت علمی با رویکرد اسلامی. رسالت، ۱۴ مرداد ۱۳۸۵: ص. ۱۸.

پیوست‌ها

پیوست ۱- بیانات در دیدار اعضای بنیاد دایره‌المعارف اسلامی (۱۳۶۸/۰۷/۳۰)

مرجعیت علمی

محلی را برای یک مرکز تحقیقات علوم اسلامی بسازیم و به جای آن که اردنی‌ها و سعودی‌ها و امثال اینها - که واقعاً مایه‌های علمی کافی ندارند این کار را بکنند، ما انجام بدهیم. با توجه به عمق فرهنگ اسلامی در ایران و علمای اسلامی قوی‌یی که همیشه در این‌جا بوده‌اند و حالا نیز هستند؛ خیلی روشن است که مثلاً اردن، کوچکتر از آن می‌باشد که بتواند مانند ایران، در تحقیقات و مسایل علمی، اسلامی فعالیت کند. البته، ممکن است آدم برجسته‌یی هم در آن‌جا پیدا بشود و یا در بعضی از کشورها تحقیقاتی هم صورت گیرد و در زمینه‌های مختلف، دائره‌المعارف‌هایی هم نوشته شود؛ ولی یقیناً در مجموع، ما اولی هستیم.

پیوست ۲- پیام به کنگره بزرگداشت شهید آیت‌الله سید محمدباقر صدر (۱۳۷۹/۱۰/۲۹)

مرجعیت علمی

بی‌شک اگر این جوهره علم و تحقیق و این ذخیره تمام نشدنی انسانی، با دست پلید جنایتکاران از حوزه علمیه ربوده نمی‌شد، جامعه شیعی و اسلامی می‌توانست در آینده نزدیکی شاهد اوج دیگری در قلمرو مرجعیت و ریاست علمی و دینی باشد.

پیوست ۳- بیانات در دیدار جمعی از نخبگان علمی (۱۳۸۱/۰۷/۰۳)

ایران، جنبش نرم افزاری، تولید علم، پیشرفت علمی ایران، مرجعیت علمی

ما می‌توانیم تصوّر کنیم یک روز ایران تولید کننده‌ی خلاق علم شود.

پیوست ۴- بیانات در دیدار جمعی از نخبگان استان کرمان (۱۳۸۴/۰۲/۱۴)

مرجعیت علمی

وقتی من می‌گویم ما باید به آن‌جا برسیم که اگر در اکناف عالم یک پژوهشگر، یک دانشمند، بخواهد به فلان نظریه‌ی علمی یا نظریه‌ی فلسفی دست پیدا کند، ناچار باشد زبان فارسی را یاد بگیرد، بعضی با نگاه انکارآمیز به این نگاه می‌کنند. من معتقدم و می‌بینم در مقابل خودم که چنین چیزی شدنی است. ما اگر همّت کنیم، می‌توانیم تا بیست سال دیگر، تا سی سال دیگر، کاری کنیم که وقتی نام‌آوران عرصه‌ی علم و فناوری را در دنیا نام می‌آورند، ایرانیان و کشور ما در صدر قرار بگیرد؛ می‌توانیم این کار را بکنیم؛ ما استعدادمان خیلی خوب است؛ همه چیز این را گواهی می‌دهد. آنچه ما کم داشتیم - که انقلاب به ما داد - اعتمادبه‌نفس بود؛ ما امروز اعتمادبه‌نفس پیدا کرده‌ایم. جریان علمی کشور، خوشبختانه جریان خوبی است؛ این جوان‌های ما امروز اعتمادبه‌نفس دارند.

ما کسانی بودیم که در اول انقلاب در بسیاری از نیازمندی‌های خودمان محتاج بودیم که از فرآورده‌ی فکر و سرانگشت دیگران استفاده کنیم؛ اما امروز دیگران زیادی در دنیا هستند که از فرآورده‌ی فکر و سرانگشت ایرانی دارند استفاده می‌کنند؛ این واقعیت است؛ ما پیش‌رفته‌ایم. این، به‌خاطر اعتمادبه‌نفس است؛ باید این اعتمادبه‌نفس ملی را در زمینه‌ی علم تقویت کرد و اسلام این را به ما می‌آموزد؛ و ما ان‌شاءالله پیش می‌رویم.

پیوست ۵- بیانات در دیدار اساتید و دانشجویان دانشگاه امام صادق (علیه السلام) (۱۳۸۴/۱۰/۲۹)

مرجعیت علمی

اما راجع به مسؤولیت‌های آینده‌ی شما، من فقط می‌خواهم این را عرض بکنم؛ خروجی دانشگاه امام صادق، ایده‌آلش فقط نباید این باشد که حالا بیرون بیاید، فرض کنید اگر در فلان رشته، درس خوانده برود وکیل بشود یا محضر دار بشود و یا برود کارمند فلان دستگاه وزارتی دولتی بشود؛ نه این‌که من مخالف باشم؛ نه، من موافقم که جوان‌های خوب در ارکان تشکیلات اجرایی کشور - چه قضایی و چه قوه‌ی مجریه - حضور داشته باشند؛ اما این برای خروجی دانشگاه امام صادق ایده‌آل نیست؛ ایده‌آل و آن نقطه‌ی آرمانی را باید از همان مطالبی که تا الان در این نیم ساعته عرض کردم، جست. شما باید در علم، یک حرکتی به وجود آورید؛ باید در دنیای دانش‌آموزی و پیشرفت علم و بنای علمی کشور، یک تحرکی به وجود آورید؛ این است آن رسالت اصلی شما. کاری کنید که دانشمندان مسلمان و مؤمن ما، در رشته‌های مختلف علوم انسانی، صاحب‌نظرانی شوند که دنیا از نظرات اینها استفاده کند؛ کاری کنید که دانشگاه امام صادق، نه فقط در مقایسه‌ی با فلان دانشگاه دیگری که در تهران یا شهرستان هست، یک رتبه‌ی جلوتری به دست آورد؛ بلکه این دانشگاه مرجع تحقیقات مراکز علمی و دانشگاه‌های دنیا بشود. امروز در دنیا و حتی در همین دنیای گمراه غربی، افراد بسیاری هستند که به دنبال حقیقت‌اند؛ انسان‌های دانشمند و دانش‌پژوهی هم در بین اینها هستند و فراوان‌اند، و کم هم نیستند که دنبال حرف حساب و حق‌اند؛ یک چنین انسانی در هر نقطه‌ی دنیا - در کشورهای اروپایی، آسیایی، امریکا و جاهای دیگر - وقتی دارد دنبال یک مطلبی می‌گردد، باید بتواند اثر علمی شما را در این پایگاه رایانه‌ای پیدا کند؛ حرف و فکر و راه تازه‌ای را که شما دارید نشان می‌دهید. این را ما از دانشگاه امام صادق می‌خواهیم. خروجی دانشگاه امام صادق باید با این نیت و فکر، بتواند متخرج این دانشگاه بشود. بنابراین دانشگاه را قوی کنید.

همین نهضت نرم‌افزاری و تولید علم که بنده گفته‌ام، در دانشگاه شما و در رشته‌ی علوم انسانی، همین است که هر چه می‌توانید بیشتر بیاموزید و تحقیق کنید. البته همان‌طور که گفتم، اساتیدی هستند که فرآورده‌های اندیشه‌های غربی در علوم انسانی، بت آنهاست. در مقابل خدا می‌گویند سجده نکنید؛ اما در مقابل بت‌ها به راحتی سجده می‌کنند؛ دانشجوی جوان را دست او بدهی، بافت و ساخت فکری او را همان‌طوری که متناسب با آن بت خود او است، می‌سازد؛ این ارزشی ندارد و درست نیست. بنده به این‌طور افراد، هیچ اعتقادی ندارم. این استاد هر چه هم دانشمند باشد، وجودش نافع نیست، مضر است. امروز خوشبختانه ما دانشمندان جوان مؤمن و تحصیل‌کرده‌های باایمان داریم که می‌توانند یک حرکت علمی فراگیر و به معنای واقعی کلمه، در عرصه‌ی علوم انسانی به وجود آورند؛ از اینها باید استفاده بشود. مواظب باشید دچار آن بت‌پرستی نشوید؛ آن کسی که در فلسفه، اقتصاد، علوم ارتباطات و سیاست، همان حرفی که از دهن یک متفکر غربی درآمده، آن را حجت می‌داند؛ حالا گاهی اوقات آن حرف هم در خود غرب نسخ شده! از این نمونه‌ها ما زیاد هم داریم. یک مطلبی را چهل، پنجاه سال پیش، یک فیلسوف اجتماعی یا سیاسی در غرب گفته و بعد آمدند ده تا نقد بر آن نوشته‌اند؛ این آقا تازه به حرف آن پنجاه سال قبل دست یافته و به عنوان حرف نو، به داخل کشور می‌آورد و با به‌به و چه‌چه آن را به خورد

دانشجو و شاگرد و محیط خودش می‌دهد؛ از این قبیل هم داریم. چقدر براساس همین نظرات اقتصادی غربی، بانک جهانی و مجامع پولی و مالی جهانی به ملت‌ها و دولت‌ها برنامه‌ها دادند و چقدر از طرف خود غربی‌ها علیه آنها موارد نقض نوشته شده! باز هم کسانی را داریم که همان توصیه‌ها را می‌آیند عیناً تکرار می‌کنند و عیناً همان نسخه‌ها را می‌نویسند. این غلط است. تحقیق علمی به معنای فقط فراگیری و تقلید نیست؛ تحقیق، ضد تقلید است. این کار، کار شماست.

پیوست ۶- بیانات در دیدار دانشجویان سمنان (۱۳۸۵/۰۸/۱۸)

احتیاج آمریکاییها به ابزارهای جنگی در جنگ‌های انفصال

بنده در یکی از همین ملاقاتها به دانشجویها گفتم شما برای پنجاه سال آینده برنامه‌ریزی کنید؛ توقع ما این است. منظورم در زمینه‌ی علم است. هدف را این قرار بدهیم که پنجاه سال بعد، کشور شما یکی از مراجع عمده و درجه‌ی اول علمی دنیا باشد؛ به طوری که اگر کسی خواست با تازه‌های دانش آشنا شود، مجبور بشود زبان ملی شما را یاد بگیرد؛ همچنانی که این دختر عزیزمان گفتند که ما مجبوریم زبان بین‌المللی را یاد بگیریم؛ راست هم می‌گوید. انگلیسی‌ها با زرنگی زبان خودشان را زبان علم و زبان بین‌المللی کرده‌اند و هر چه شما می‌خواهید یاد بگیرید و هر چه می‌خواهید بخوانید، مجبورید زبان آنها را یاد بگیرید. شما کاری کنید که در پنجاه سال آینده، همین نیاز به زبان فارسی شما باشد. این، یک آرزوست؛ یک قله است؛ مثل قله‌ی دماوند، مثل قله‌ی توچال، که نگاه کردن به آن، هیجان‌انگیز است؛ شوق رسیدن به آن، در دل همه به وجود می‌آید؛ اما چه کسانی می‌رسند؟ باید کفش و کلاهش را آماده کنید؛ بیشتر از آن، باید همتش را آماده کنید و راه بیفتید. من در نسل جوان کشورمان، این استعداد را می‌بینم. من نمی‌خواهم گزافه بگویم، شعار هم نیست؛ هیچ کس از ما توقع نکرده که بیایم این حرفها را بزنی؛ اینها واقعیت است. جوان ایرانی در استعدادهای گوناگون، یک ظرفیت سطح بالا را داراست. اگر ما مسئولان شناسیم، گناه ماست؛ اگر خود او این ظرفیت را نشانسد، گناه اوست. گناه هم نتیجه‌ی خودش را دارد؛ از راه ماندن و به مقصود نرسیدن است. اما اگر چشم را باز کنیم، راه را پیدا کنیم، همت بگذاریم و هدف را گم نکنیم، بدون تردید خواهیم رسید. آنهایی که امروز در قله‌ی دانشند، همیشه این طور نبوده‌اند. همین امریکا که امروز از لحاظ علمی از همه‌ی مراکز علمی و کشورهای دنیا جلوتر است، صد سال پیش برای ابزارهای عادی جنگی خودش، محتاج انگلیس و فرانسه و ایتالیا بود. تاریخ را بخوانید! در جنگهای داخلی امریکا - به جنگهای انفصال معروف است؛ جنگ بین شمال و جنوب امریکا. جنوبی‌ها می‌خواستند جدا شوند؛ اما شمالی‌ها می‌جنگیدند و نمی‌گذاشتند که آنها جدا شوند؛ جنگ چهارساله که در حدود سالهای هزار و هشتصد و شصت تقریباً، صد و پنجاه سال پیش اتفاق افتاد - دو طرف موفقیت خودشان را در این می‌دانستند که بتوانند مثلاً یک کشتی جنگی یا یک توپ از فلان نوع را از انگلیس بخرند، از اقیانوس اطلس عبور بدهند و برسانند به این طرف. آن زمان، امکانات نداشتند؛ اما امروز در قله‌ی علمند؛ چون تلاش کردند. تلاش به دین و ایمان و کفر و اسلام، ارتباطی ندارد؛ قرآن این را می‌گوید. من بارها این آیه را گفته و خوانده‌ام: «كُلًّا نَمَدَّ هُوْلَاءِ وَ هُوْلَاءِ»؛ ما به همه کمک می‌کنیم؛ این سنت الهی است. هر کس در راه یک مقصودی تلاش کرد، خدای متعال این سنت را قرار داده است که این تلاش به نتیجه خواهد رسید. مشکل کسی که عاری از معنویت است، جای دیگر است؛ مشکل او یک بعدی بودن، تهیدست بودن از یک ثروت لازم دیگر است و همت را فقط متوجه یک بخش کردن است، که آن وقت ضررهایش را هم

دارند می‌بینند. امروز جامعه‌ی امریکایی تا خرخره در گنداب این ضررها دست و پا می‌زند و بدتر هم خواهد شد؛ همین‌ها روی سرشان را هم خواهد گرفت. این حوادث تاریخی، ظرف یک سال و پنج سال و ده سال به وجود نمی‌آید؛ بلکه در ظرف صد سال، صد و پنجاه سال به وجود می‌آید؛ اینها به آن اواخر رسیده‌اند و مشکلات جدی‌ای دارند، که حالا بحث ما در آن‌باره نیست. پس، باید کار و تلاش کرد. من این استعداد را در شما می‌بینم.

پیوست ۷- بیانات در دیدار نخبگان جوان (۱۳۸۶/۰۶/۱۲)

مرجعیت علمی

همتتان را بلند بگیرید. من چندبار تا حالا در جمع جوان‌ها و نخبه‌ها این را گفته‌ام. همت نباید این باشد که ما فلان فناوری را که دیگران ساخته‌اند و ما همیشه از آنها می‌خریدیم و وارد می‌کردیم، حالا فرض کنید می‌توانیم خودمان اینجا بسازیم. اینکه چیزی نیست. البته چیزی هست، کم اهمیت نیست؛ اما آن چیزی نیست که ما دنبالش هستیم. شما هدف را این قرار بدهید که ملت و کشور شما در یک دوره‌ای، بتواند مرجع علمی و فناوری در همه‌ی دنیا باشد. یک وقتی من در جمع جوانهای نخبه گفتم: شما کاری کنید که در یک دوره‌ای - حالا این دوره ممکن است پنجاه سال دیگر یا چهل سال دیگر باشد - هر دانشمندی اگر بخواهد به آخرین فراورده‌های علمی دست پیدا کند، ناچار باشد زبان فارسی را که شما اثرتان را به زبان فارسی نوشته‌اید، یاد بگیرد؛ همچنانی که امروز شما برای دستیابی به فلان علم، مجبورید فلان زبان را یاد بگیرید تا بتوانید کتاب مرجع را پیدا کنید و بخوانید. شما کاری کنید که در آینده، کشور شما یک چنین وضعی پیدا کند؛ و می‌توانید. یک روز این‌جور بوده است؛ کتابهای دانشمندان ایرانی را به زبان‌های خودشان ترجمه می‌کردند، یا آن زبان را فرا می‌گرفتند برای اینکه بتوانند بفهمند. این هم بد نیست شما بدانید که کتاب «قانون» ابن سینا که در پزشکی است، همین ده پانزده سال پیش - زمان ریاست جمهوری من - به فارسی ترجمه شد! بنده دنبال کردم؛ افرادی را مأمور کردم، بعد هم شنیدم یک مترجم خوش قلم بسیار خوش ذوق گُرد، این را به فارسی ترجمه کرده که امروز ترجمه‌ی فارسی‌اش هست. تا آن وقت، قانون به زبان عربی نوشته شده بود - ابن سینا کتاب را به زبان عربی نوشته است - و به فارسی ترجمه نشده بود؛ در حالیکه چند صد سال قبل به زبان فرانسه ترجمه شده! یعنی آنها که این کتاب را لازم داشتند، برده بودند و ترجمه کرده بودند. ببینید، مرجعیت علمی این است؛ مجبورند کتاب شما را ترجمه کنند یا زبان شما را یاد بگیرند. هدفتان را این قرار بدهید. همتتان را این قرار بدهید. همتتان را پیشرفت در زمینه‌ی دانش و شکستن مرزهای علم قرار بدهید.

پیوست ۸- بیانات در دیدار اساتید و رؤسای دانشگاهها (۱۳۸۶/۰۷/۰۹)

مرجعیت علمی

ما اگر بخواهیم سند چشم‌انداز تحقق پیدا کند و آن مرجعیت علمی که برای کشور پیش‌بینی شده، به وجود بیاید و عملی بشود، ناچاریم که این کارها را انجام بدهیم، که مهمترینش تهیهی نقشه‌ی جامع علمی است. این یعنی یک گام مهم، یک دروازه‌ی مهم به سوی اجرائی کردن اهداف و شعارهایی است که مطرح شده و امروز بحمدالله در محیط‌های علمی به صورت یک گفتمان در آمده است.

حالا حکومت، حکومتی است لایق، با کفایت؛ ملت، ملتی است بیدار؛ نخبگان، نخبگانی هستند میداندار و صحنه‌گردان؛ حالا می‌خواهیم جبران کنیم. خوب، یک وقت سند چشم‌انداز را به عنوان یک سند شناسنامه‌ی افتخار در جیب می‌گذاریم و گاهی به سر و دست می‌گیریم، یک وقت هست نه، سند چشم‌انداز را به عنوان یک دستورالعمل به حساب می‌آوریم و برای جزء جزء آن، راه‌کار پیدا می‌کنیم. اگر ما بخواهیم الهام‌بخش باشیم، در منطقه مرجع علمی باشیم، این راه‌کار دارد. راه‌کارش را در سند چشم‌انداز ما نباید معین کنیم، مسئولان در منطقه‌ی اجرا باید اینها را مشخص کنند؛ اصرار ما این است. ما می‌خواهیم این کار در زمینه‌ی مسائل علم و پژوهش به صورت درست، به صورت خوب و کامل انجام بگیرد. علت این اهتمام و این انگیزش این است.

پیوست ۹- بیانات در دیدار نخبگان و فرهیختگان استان فارس (۱۳۸۷/۰۲/۱۷)

مرجعیت علمی

همه‌ی نشانه‌ها مژده‌ی امید به ما میدهند؛ مژده‌ی پیشرفت میدهند؛ در همه‌ی بخشها. و امیدواریم که ان‌شاءالله این مژده‌ها در کمتر از یک نسل، تحقق پیدا کند و جوانان ما آن روزی را که ایران اسلامی در جایگاه شایسته‌ی خود قرار دارد، ببینند. آن روزی که ملت‌های دنیا، دانشمندان و اندیشمندان عالم احساس کنند به ایران، به زبان ایران، به فرهنگ ایران نیاز دارند برای اینکه گام‌های نوئی را در مسائل علمی بردارند، این روز شدنی است؛ امکان‌پذیر است. همچنانی که امروز برای فرا گرفتن بسیاری از فنون مورد نیاز بشری، انسان احتیاج دارد زبان فلان کشور و فلان ملت را فرا بگیرد؛ آن روز مردم دنیا احساس کنند که نیاز دارند زبان شما را بیاموزند؛ فرهنگ شما را بیاموزند. آن روز خواهد آمد و شدنی است. اگر ما همت کنیم و همین تلاشی که امروز مشاهده میشود، و همین انگیزه‌ای که امروز بحمدالله دل‌های جوانان ما، اندیشمندان ما، مردم ما مالا مال از آن هست، ان‌شاءالله ادامه پیدا کند - که پیدا هم خواهد کرد - آن روز خیلی دور نخواهد بود.

پیوست ۱۰ - بیانات در دیدار اساتید و دانشجویان در دانشگاه علم و صنعت (۱۳۸۷/۰۹/۲۴)

مرجعیت علمی

عرض کردیم که کشور باید به عزت علمی برسد. هدف هم باید مرجعیت علمی باشد در دنیا؛ همین طور که بارها عرض کرده‌ایم. یعنی همین طور که شما امروز ناچارید برای علم و دستیابی به محصولات علمی به دانشمندی، به کتاب‌هایی مراجعه کنید که مربوط به کشورهای دیگرند، باید به آنجا برسیم که جوینده‌ی دانش، طالب علم، مجبور باشد بیاید سراغ شما، سراغ کتاب شما؛ مجبور باشد زبان شما را یاد بگیرد تا بتواند از دانش شما استفاده کند. هدف باید این باشد. این یک آرزوی خام هم نیست. این چیزی است که عملی است. اینجایی هم که ما امروز از لحاظ علمی و فناوری قرار داریم، این هم یک روزی جزو آرزوهای خام به حساب می‌آید.

یقیناً قبل از انقلاب - قبل از اینکه این حرکت و شوق در مردم به وجود بیاید؛ این احساس دلیری در مقابل موانع در مردم ما به وجود بیاید - اگر می‌گفتند که کشور ما خواهد توانست به این نقطه از دانش‌های گوناگون برسد، کسی باور نمی‌کرد. آن روزی که برای یک بیماری معمولی که امروز توی بیمارستان‌های درجه‌ی سه و چهار در شهرستان‌های دور ما به راحتی آن را علاج می‌کنند، افراد ناچار بودند به کشورهای خارج بروند، پول‌های زیادی بدهند، منت زیادی را بکشند - این مال خیلی قدیم نیست، مال همین پیش از انقلاب است - با این وضعی که امروز ما داریم در دانش‌های گوناگون و در بخش‌های مختلف، یقیناً یک روزی به نظر خیلی‌ها دست‌نیافتنی بود؛ اما ملت ما به او دست یافت، جوان‌های ما به او دست یافتند. همین مسئله‌ی هسته‌ای از این قبیل است، مسائل گوناگون در بخش‌های علمی از این قبیل است. بنابراین، اینی هم که یک روزی کشور ما و ملت ما کاروان دانش را آن‌چنان پیش ببرد که بتواند در دنیا مرجع علمی باشد، چیز ممکن است. البته مقدماتی دارد، که این مقدمات بایستی طی شود و این مقدمات شروع هم شده. یکی از این مقدمات، همین خودآگاهی ماست که احساس کنیم که «باید»؛ و احساس کنیم که «می‌توانیم». یکی دیگر از مقدمات، تهیه‌ی نقشه‌ی علمی جامع کشور است که کشور از لحاظ تحصیل علم و طلب علوم مختلف دچار سردرگمی نباشد. این کار خوشبختانه انجام گرفته. همین دوستان و محققین و برجستگان، برخاسته‌ی از دانشگاه‌ها و از این دانشگاه، توانسته‌اند نقشه‌ی جامع علمی را تهیه و فراهم کنند، که در شرف نهایی شدن است و این یک گام بسیار بلند در راه پیشرفت علم در کشور است. البته بعد از آنکه نقشه‌ی جامع علمی تهیه و فراهم شد، کارهای دیگری هم بایستی انجام بگیرد؛ از جمله: ایجاد نظام مهندسی این نقشه، تبدیل نقشه‌ی جامع علمی به صدها پروژه‌ی علمی، و سپردن این پروژه‌ها به پیمانکاران امینی که عبارتند از همین دانشگاه‌ها و اساتید و مراکز تحقیقاتی دانشگاه‌ها. بعد، ایجاد شبکه‌ی نظارت بر این پیشرفت علمی؛ حسن اجراء. و درگیر کردن استاد، دانشجو، محقق - که حالا دانشجویان پرسیدند در زمینه‌ی پیشرفت علمی، تکلیف ما چیست - این‌ها حتماً باید در این طرح مهندسی نقشه‌ی جامع علمی دیده شود. هر تک تک دانشجو می‌تواند نقش ایفاء کند؛ هر مرکزی از مراکز تحقیقاتی، هر کارگاه آموزشی می‌تواند نقش ایفاء کند و اساتید هم می‌توانند. بنابراین یک کار چند ساله است. این کار چند ساله با شدت، با حدت،

با پیگیری تمام، با امید بایستی دنبال شود و انشاءالله به نتایجی خواهد رسید. یقیناً روزی خواهد رسید که شما ببینید مرجعیت علمی یافتن دانشگاه‌های ایران و دانشمندان ایران چیز دور از دسترس نیست؛ خیلی نزدیک به شماست. شما جوان‌ها یقیناً این را خواهید دید؛ من تردیدی ندارم.

پیوست ۱۱- پیام به کنگره بین‌المللی بزرگداشت ثقة‌الاسلام کلینی (ره) (۱۳۸۸/۰۲/۱۷)

مرجعیت علمی

کتاب کافی، در دوره ای هزار و صد ساله، از وفات مرحوم کلینی در ۳۲۹ هجری تا روزگار ما، بیش از هزار سال است که مرجعیت علمی دارد و بین جوامع شیعه، دست به دست می‌گردد و هرگز هیچ فقیه، متکلم یا مفسر شیعه، از آن، مستغنی نبوده است. با وجود این و با وجود چاپ‌های متعددی که از این کتاب، انجام گرفته، تاکنون، حق آن ادا نشده بود و به نظر اینجانب، چاپ عرضه شده به مناسبت این کنگره، به خاطر تصحیح فنی بسیار خوب، مراجعه دقیق به نسخه‌های اصلی، ذکر گسترده نسخه بدل‌ها، جدا کردن آسانید از متن روایات و مزایای دیگر، اثر برجسته و ارزشمندی است که با سلیقه به کار رفته در آن، انشاءالله یادگاری ماندگار خواهد بود.

پیوست ۱۲- بیانات در دیدار دانشجویان در یازدهمین روز ماه رمضان (۱۳۸۹/۰۵/۳۱)

مرجعیت علمی

چند نکته هم در مورد مرجعیت علمی و الزامات آن گفته شد که نکات درستی بود. من خواهش می‌کنم مسئولین توجه کنند و این مطالب یادداشت شود.

پیوست ۱۳- بیانات در دیدار جمعی از کارآفرینان سراسر کشور (۱۳۸۹/۰۶/۱۶)

مرجعیت علمی

ما انشاءالله بر دشمن فائق خواهیم آمد، تحریم‌ها را دور خواهیم زد و جوان‌های ما روزهای خوبی را انشاءالله در آینده تجربه خواهند کرد و این کشور، کشور بسیار با استعدادی است. امروز مثل روزی است که فرض کنید یک عقاب تیزپروازی که می‌تواند در ارتفاعات بسیار بلندی پرواز کند، از داخل صحن این فضا توانسته به پشت بام بپرد. این یک تجربه است. این سقف پرواز، خیلی بیش از اینها خواهد بود. انشاءالله روزی خواهد رسید که هم مرجع علمی خواهد شد کشور شما،

هم مورد افتخار مسلمانان خواهد شد که بگویند اسلام یک کشور را اینجور اداره کرد و هم ان شاء الله از لحاظ عملی و از لحاظ تولیدات، مرجع مراجعات مردم دنیا خواهید شد.

پیوست ۱۴- بیانات در اجتماع مردم اسفراين (۱۳۹۱/۰۷/۲۲)

مرجعیت علمی

ملت ایران این استعداد را دارد که آنقدر پیشرفت کند که بتواند در جهات گوناگون به عنوان یک الگوئی در دنیا خودش را نشان دهد. چرا ما به خودمان بدبین باشیم؟ چرا با نظر تحقیر به خودمان و ملت خودمان و آینده‌ی خودمان نگاه کنیم؟ دشمن میخواهد این را به ملت ما تلقین کند و در طول سال‌های متمادی تلقین کرده است. اینجور باوراندند که حتماً عنصر غربی پیشرو است و باید دنبال او حرکت کرد؛ نه، یک روزی تاریخ ما به ما نشان میدهد که قضیه بعکس بوده است. ما در دنیا پیشرو بودیم؛ پیشرو در علم بودیم، پیشرو در صنعت بودیم، پیشرو در تمدن سازی بودیم، پیشرو در فرهنگ بودیم؛ دیگران از ما یاد می‌گرفتند، می‌آموختند؛ چرا امروز همان طور نشود؟ همت جوانان ما و نگاه آنها به مقوله‌ی پیشرفت باید آنجور باشد که ما آن آینده را در نظر بگیریم.

من چندی قبل به جوان‌های دانشجو و نخبه این نکته را گفتم، باید همت شما این باشد که در دنیا به وضعی برسیم که اگر کسی بخواهد به تازه‌های علمی دست پیدا کند، مجبور باشد زبان فارسی یاد بگیرد. جوانان ما این آینده را به عنوان یک آینده‌ی حتمی و قطعی در نظر بگیرند، برای آن تلاش کنند، برای آن کار کنند. نخبگان ما، نخبگان سیاسی ما، نخبگان علمی و فرهنگی ما، با این نگاه به آینده حرکت کنند، برنامه‌ریزی کنند و به هیچ حدی قانع نباشند. این مقوله‌ی پیشرفت است.

پیوست ۱۵- بیانات در دیدار جوانان استان خراسان شمالی (۱۳۹۱/۰۷/۲۳)

مرجعیت علمی

هر جا انگلیس‌ها وارد شدند، زبان مردم بومی را تبدیل کردند به انگلیسی؛ اگر زبان رقیبی وجود داشت، آن را از بین بردند. در شبه‌قاره‌ی هند، زبان فارسی چند قرن زبان رسمی بود؛ تمام نوشتجات، مکاتبات دستگاه‌های حکومتی، دولتی، مردم، دانشوران، مدارس عمده، شخصیت‌های برجسته، با زبان فارسی انجام می‌گرفت. انگلیس‌ها آمدند زبان فارسی را با زور در هند ممنوع کردند، زبان انگلیسی را رائج کردند. شبه‌قاره‌ی هند که یکی از کانون‌های زبان فارسی بوده، امروز در آنجا زبان فارسی غریب است؛ اما زبان انگلیسی، زبان دیوانی است؛ مکاتبات دولتی با انگلیسی است، حرف زدن غالب نخبگان‌شان با انگلیسی است - باید انگلیسی حرف بزنند - این تحمیل شده. در همه‌ی کشورهایی که انگلیس‌ها در دوران استعمار در آنجا حضور داشتند، این اتفاق افتاده است؛ تحمیل شده است. ما زبان فارسی را بر هیچ‌جا تحمیل نکردیم. زبان فارسی که در هند رائج بود، به وسیله‌ی خود هندی‌ها استقبال شد؛ شخصیت‌های هندی، خودشان به زبان فارسی شعر گفتند. از قرن هفتم و هشتم هجری تا همین زمان اخیر قبل از آمدن انگلیس‌ها، شعرای زیادی در هند بودند که به فارسی شعر می‌گفتند؛ مثل امیر خسرو دهلوی، بیدل دهلوی - که اهل دهلوی است - و بسیاری از شعرای دیگر. اقبال لاهوری اهل لاهور است، اما شعر فارسی او معروف‌تر از شعر به هر زبان دیگری است. ما مثل انگلیس‌ها که انگلیسی را در هند رائج کردند، زبان فارسی را رائج نکردیم؛ فارسی با میل مردم، با رفت‌وآمد شاعران و عارفان و عالمان و اینها به طور طبیعی رائج شد؛ اما انگلیس‌ها آمدند مردم را مجبور کردند که باید فارسی حرف نزنند؛ برای فارسی حرف زدن و فارسی نوشتن، مجازات معین کردند.

پیوست ۱۶- بیانات در دیدار شرکت‌کنندگان در اجلاس جهانی اساتید دانشگاه‌های جهان اسلام و بیداری اسلامی

(۱۳۹۱/۰۹/۲۱)

مرجعیت علمی

باید کشورهای اسلامی از لحاظ علم و فناوری پیشرفت کنند. گفتم غرب و آمریکا به برکت علم توانستند بر کشورهای دنیا مسلط شوند؛ یکی از ابزارهاشان علم بود؛ ثروت را هم با علم به دست آوردند. البته مقداری از ثروت را هم با فریبگری و خبثات و سیاست به دست آوردند، اما علم هم مؤثر بود. باید علم پیدا کرد. روایتی است که فرمود: «العلم سلطان من وجده صال و من لم یجده صیل علیه». باید علم پیدا کنید. علم که پیدا کردید، پنجه‌ی قوی پیدا خواهید کرد. اگر علم نداشته باشید، کسانی که دارای پنجه‌ی قوی هستند، دست شما را می‌پیچانند. جوان‌هایتان را به علم تشویق کنید؛ این کار ممکن است؛ ما در ایران این کار را کردیم. ما قبل از انقلاب در ردیف‌های آخرِ آخرِ علمی دنیا قرار داشتیم، که هیچ‌نگاهی به طرف ما جلب نمی‌شد. امروز به برکت انقلاب، به برکت اسلام، به برکت شریعت، کسانی که در دنیا ارزیابی می‌کنند، گفتند و در دنیا منتشر شد که ایران امروز از لحاظ علمی در رتبه‌ی شانزدهم دنیا است. این مال چند ماه قبل از این است. خود آن مراکزی که این بیان را کردند، پیش‌بینی کردند و گفتند تا چند سال دیگر - معین کردند تا چه سالی؛ مثلاً تا ده سال، دوازده سال دیگر - ایران به رتبه‌ی تکریمی خواهد رسید؛ آنها گفتند چهارم در دنیا. این به این خاطر است که شتاب علمی در ایران، شتاب زیادی است. البته ما از دنیا هنوز خیلی عقبیم. شتاب ما چندین برابر متوسط شتاب دنیا است، اما باز عقبیم. اگر با این شتاب پیش برویم، به جلو خواهیم رسید. این حرکت در دنیای اسلام باید ادامه پیدا کند. کشورهای اسلامی دارای استعدادند. جوان‌های خوبی داریم، جوان‌های خوبی دارید؛ استعدادهای خوبی هستند. یک روز در بخشی از تاریخ، علم دنیا دست ما مسلمان‌ها بوده؛ چرا امروز این‌جور نشود؟ چرا توقع و انتظار نداشته باشیم که تا سی سال دیگر دنیای اسلام بشود مرجع علمی دنیا، که همه برای مسائل علمی به کشورهای اسلامی مراجعه کنند؟ این آینده‌ی ممکن است؛ همت کنیم، تلاش کنیم. اینها همه‌اش به برکت اسلام و به برکت انقلاب پیش می‌آید. نظام دینی اثبات کرد که می‌تواند سرعت و شتاب بیشتری داشته باشد.

پیوست ۱۷- بیانات در دیدار اساتید دانشگاهها (۱۳۹۲/۰۵/۱۵)

مرجعیت زبان فارسی

از پیشرفت علمی در کشور برای گسترش و نفوذ زبان فارسی استفاده شود. زبان خیلی مهم است برادران و خواهران عزیز! اهمیت زبان ملی یک کشور برای خیلی‌ها هنوز دانسته و شناخته نیست. زبان فارسی باید گسترش پیدا کند. باید نفوذ فرهنگی زبان فارسی در سطح جهان روزبه‌روز بیشتر شود. فارسی بنویسید، فارسی واژه‌سازی کنید و اصطلاح ایجاد کنید. کاری کنیم که در آینده، آن کسانی که از پیشرفت‌های علمی کشور ما استفاده میکنند، ناچار شوند برون‌د زبان فارسی را یاد بگیرند. این افتخاری نیست که ما بگوئیم حتماً زبان علمی کشور ما فلان زبان خارجی است. زبان فارسی اینقدر ظرفیت و گنجایش دارد که دقیق‌ترین و ظریف‌ترین علوم و دانش‌ها میتوانند با این زبان بیان شوند. ما زبان پرظرفیتی داریم. کماینکه بعضی از کشورهای اروپائی هم نگذاشتند زبان انگلیسی تبدیل شود به زبان علمی آنها - مثل فرانسه، مثل آلمان - اینها زبان خودشان را به عنوان زبان علمی در دانشگاه‌هایشان حفظ کردند. مسئله‌ی زبان، مسئله‌ی بسیار مهمی است؛ واقعاً احتیاج دارد به این که حمیت به خرج دهید. یکی از اهنمامهائی که دولتهای آگاه و هوشیار در دنیا انجام می‌دهند، تکیه بر روی گسترش زبان ملی‌شان در دنیا است. متأسفانه با غفلت خیلی از کشورها، این کار اتفاق نیفتاده؛ حتی زبانهای بومی راه، زبانهای اصلی بسیاری از ملت‌ها را بکلی از بین برده یا تحت‌الشعاع قرار داده‌اند. بنده از پیش از انقلاب، از اینکه واژه‌های بیگانه بی‌دریغ در دست و زبان مردم ما به کار میرفت و به آنها افتخار میکردند - کأنه کسی اگر چنانچه یک مطلبی را با یک تعبیر فرنگی بیان کند، این را یک افتخاری میدانست - همیشه رنج می‌بردم؛ متأسفانه تا امروز هم این باقی است! خیلی از سنت‌های غلط پیش از انقلاب، با انقلاب از بین رفت؛ این یکی متأسفانه از بین نرفت! یک عده‌ای کأنه افتخار میکنند که یک حقیقتی را، یک عنوانی را با یک واژه‌ی فرنگی بیان کنند؛ در حالی که واژه‌ی معادل فارسی برای آن عنوان وجود دارد، دوست میدارند از تعبیرات غربی استفاده کنند؛ بعد حالا یواش یواش این دیگر به دامنه‌های گسترده‌ای در سطوح پائین و سطوح عوامانه هم رسیده، که واقعاً رنج‌آور است.

پیوست ۱۸ – بیانات در دیدار شرکت‌کنندگان در هفتمین همایش ملی نخبگان جوان (۱۳۹۲/۰۷/۱۷)

شکستن مرزهای دانش، مرجعیت علمی

رشد علمی ما امروز در مقیاس منطقه و در مقیاس جهانی خیلی خوب است. عدد مطلق رشد ما خوب است، شتاب رشد ما هم بسیار خوب است، یعنی شتاب پیشرفت خیلی بالا است؛ لکن این ملاک نیست؛ یعنی این شتاب باید محفوظ بماند. وجود شتاب رشد علمی به معنای این نیست که ما به هدف رسیدیم یا حتی به هدف نزدیک شده‌ایم؛ چون ما خیلی عقب بودیم. دنیا هم که منتظر نمی‌ماند که ما پیش برویم، او تماشا کند؛ دنیا هم دارد دائماً پیش می‌رود؛ البته شتاب ما بیشتر است، ما باید این شتاب را حفظ کنیم. اگر این شتاب رشد علمی حفظ شد، این امید وجود دارد که ما برسیم به قله‌ها، برسیم به خطوط مقدم؛ و همان‌طور که بارها عرض کردم، کشور ما و مراکز علمی ما برای دنیا مرجع علمی بشوند. این باید اتفاق بیفتد و ان‌شاءالله این کار خواهد شد. البته بنده تصور نمی‌کنم که حالا این کار در ظرف پنج سال و ده سال و پانزده سال انجام بگیرد؛ نه، من چند سال پیش گفتم شما پنجاه سال دیگر، چهل سال دیگر این آینده را تصویر کنید که در دنیا هر کسی بخواهد به یافته‌های تازه‌ی علمی دست پیدا کند، مجبور بشود زبان فارسی یاد بگیرد؛ همت را این قرار بدهید. کاری کنید که در دنیا دیگران محتاج دانش شما باشند، مجبور باشند زبان شما را یاد بگیرند تا به دانش شما دست پیدا کنند؛ این کار هم ممکن است؛ این کار ممکن است.

بالا تر بودن استعداد ایرانی‌ها از سطح متوسط جهانی

بنده تصور نمی‌کنم که حالا این کار [رسیدن ایران به مرجعیت علمی دنیا] در ظرف پنج سال و ده سال و پانزده سال انجام بگیرد؛ نه، من چند سال پیش گفتم شما پنجاه سال دیگر، چهل سال دیگر این آینده را تصویر کنید که در دنیا هر کسی بخواهد به یافته‌های تازه‌ی علمی دست پیدا کند، مجبور بشود زبان فارسی یاد بگیرد؛ همت را این قرار بدهید. کاری کنید که در دنیا دیگران محتاج دانش شما باشند، مجبور باشند زبان شما را یاد بگیرند تا به دانش شما دست پیدا کنند؛ این کار هم ممکن است؛ این کار ممکن است.

مرحوم دکتر چمران - شهید چمران - یک نخبه‌ی علمی بود؛ حالا او مشهور شده به جنگ و شهادت و تفنگ و مانند این چیزها، لکن یک نخبه‌ی علمی برجسته بود؛ در یکی از دانشگاه‌های برجسته‌ی آمریکا هم درس می‌خواند که بعد رها کرد و آمد، و در لبنان و بعد هم در کشور خودش مشغول جهاد شد. او به من می‌گفت که در دانشگاه‌های آمریکا - و بخصوص و از جمله در همان دانشگاهی که ایشان تحصیل می‌کرد - برجسته‌های درجه‌ی یک، معدود بودند و ایرانی‌ها در بین آنها بیشتر از همه بودند. ایرانی‌ها از متوسط استعداد جهانی بالاترند؛ این را ما از افراد دیگر هم مکرر شنیده‌ایم؛ عرض کردم حالا هم که تجربه‌ها این را نشان می‌دهد.

پیوست ۱۹- بیانات در دیدار اعضای شورای عالی انقلاب فرهنگی (۱۳۹۲/۰۷/۱۷)

تمدن سازی نوین اسلامی، مرجعیت علمی، شکستن مرزهای دانش

نگذارید دانشگاه جولانگاه حرکت‌های سیاسی بشود. اینکه ما جوان را به‌عنوان یک موتور محرک تحولات سیاسی بپذیریم، حرف من است. من یک‌وقتی این مطلب را گفتم، بعضی از همین آقایانی که حالا دم از دانشگاه می‌زنند، من را ملامت کردند که شما این جوان‌ها را به هوس انداختید، به هیجان انداختید؛ نه، من اعتقاد دارم به این قضیه؛ نسل جوان در هر جامعه، موتور حرکت تحولات اجتماعی و تحولات سیاسی است؛ بخصوص جوان دانشجو؛ طبیعتش این است. این حرف دیگری است؛ این غیر از این است که ما دانشگاه را محلّ جَوَلان گرایش‌های سیاسی‌ای که بعضی‌شان مخالف با اصل نظامند یا مخالف با جهت‌گیری‌های نظامند بکنیم. این را باید حتماً مراقبت کنید و جلوی آن را بگیرید. در این زمینه من این جمله را هم عرض بکنم؛ یک "می‌توانیم" ای را ملت ما گفته؛ نگذارید این "می‌توانیم" تبدیل بشود به عکس آن. گفتند ما می‌توانیم به قلّه‌های رفیع علمی برسیم؛ میتوانیم مرجع علمی جهان بشویم؛ می‌توانیم خودمان را از حقارت علمی نجات بدهیم، که امروز نجات دادند و دشمنان ما، مخالفین ما دارند اعتراف می‌کنند که ایران به دانش دست یافته؛ نه فقط در زمینه‌ی هسته‌ای، در زمینه‌های دیگر هم همین را دارند می‌گویند و اعتراف می‌کنند. این "می‌توانیم" را که در روح این جوان‌های ما دارد جَوَلان می‌کند، نگذارید از بین برود؛ شما هم بگویید می‌توانیم و دنبال کنید این می‌توانیم را. ما می‌توانیم تمدن نوین اسلامی را برپا کنیم و دنیایی بسازیم که سرشار باشد از معنویت و با کمک معنویت و هدایت معنویت راه برود؛ این کارها را می‌توانیم انجام بدهیم، که به توفیق الهی هم [این کار را] می‌کنیم.

پیوست ۲۰- ابلاغ سیاست‌های کلی «علم و فناوری» (۱۳۹۳/۰۶/۲۹)

جهاد علمی، مرجعیت علمی، تولید علم، نظریه پردازی، تحول و ارتقاء علوم انسانی

بسم الله الرحمن الرحيم

سیاست‌های کلی علم و فناوری (نظام آموزش عالی، تحقیقات و فناوری)

۱- جهاد مستمر علمی با هدف کسب مرجعیت علمی و فناوری در جهان با تأکید بر:

۱-۱- تولید علم و توسعه نوآوری و نظریه پردازی.

۱-۲- ارتقاء جایگاه جهانی کشور در علم و فناوری و تبدیل ایران به قطب علمی و فناوری جهان اسلام.

۱-۳- توسعه علوم پایه و تحقیقات بنیادی.

۱-۴- تحول و ارتقاء علوم انسانی بویژه تعمیق شناخت معارف دینی و مبانی انقلاب اسلامی با: تقویت جایگاه و منزلت این علوم، جذب افراد مستعد و با انگیزه، اصلاح و بازنگری در متون، برنامه‌ها و روش‌های آموزشی و ارتقاء کمی و کیفی مراکز و فعالیت‌های پژوهشی مربوط.

۱-۵- دستیابی به علوم و فناوری‌های پیشرفته با سیاستگذاری و برنامه ریزی ویژه.

پیوست ۲۱- بیانات در دیدار جمعی از مداحان اهل بیت علیهم السلام (۱۳۹۵/۰۱/۱۱)

مرجعیت زبان فارسی، مرجعیت علمی

این [نظامی] که اینقدر استعداد زنده ماندن، استعداد گسترش یافتن و استعداد قوی شدن در او هست، بعد از این هم همین جور قوی تر خواهد شد، روزبه‌روز قوی تر خواهد شد. آن چیزهایی که ما برای چشم‌انداز آینده در نظر گرفته‌ایم خیالات نیست، واقعیات است. بنده سه چهار سال قبل از این، به جوان‌های دانشجو و اهل علم گفتم که شما باید کاری کنید که پنجاه سال بعد، اگر کسی خواست به تازه‌های علمی آن روز دست پیدا کند، مجبور بشود بیاید زبان فارسی یاد بگیرد؛ این می‌شود، این ممکن است؛ کما اینکه در این ده پانزده سال، حرکت علمی و پیشرفت علمی همانی که گفته بودیم شد. وقتی جوان‌ها همت کنند، وقتی صاحبان همت و اراده همت کنند، همه‌ی کارهای دشوار آسان خواهد شد؛ ما میتوانیم پیش برویم. درعین حال، دشمن دارد روی باورهای جوان‌های ما اثر میگذارد: «آقا چه فایده دارد، نمی‌شود، فایده‌ای ندارد». اینها آن میدان‌هایی است که جنگ روانی دشمن در این میدان‌ها است.

پیوست ۲۲- بیانات در دیدار جمعی از استادان، نخبگان و پژوهشگران دانشگاه‌ها (۱۳۹۷/۰۳/۲۰)

مرجعیت علمی

هدف پژوهش قاعده‌تاً دو چیز است: یکی رسیدن به مرجعیت علمی و حضور در جمع سرآمدان علم و فناوری، دوّم حلّ مسائل کنونی و آینده‌ی کشور. اینها با هم منافات هم ندارد؛ شنیده‌ام بعضی میگویند «آقا چطور [منافات ندارد]؟ این هدف درست است یا آن هدف؟» هر دو هدف درست است. پژوهش بایستی هم برای رسیدن به اوج قلّه‌ی علم و ایجاد مرجعیت علمی باشد - که ما در آینده حتماً باید به این نقطه برسیم که مرجع علمی در دنیا به حساب بیاییم - هم باید برای حلّ مسائل جاری کشور باشد.

پیوست ۲۳- بیانیه «گام دوم انقلاب» خطاب به ملت ایران (۱۳۹۷/۱۱/۲۲)

مرجعیت علمی

برکات بزرگ انقلاب اسلامی:

انقلاب به یک انحطاط تاریخی طولانی پایان داد و کشور که در دوران پهلوی و قاجار بشدت تحقیر شده و بشدت عقب مانده بود، در مسیر پیشرفت سریع قرار گرفت؛ در گام نخست، رژیم ننگین سلطنت استبدادی را به حکومت مردمی و مردم‌سالاری تبدیل کرد و عنصر اراده‌ی ملی را که جان‌مایه‌ی پیشرفت همه‌جانبه و حقیقی است در کانون مدیریت کشور وارد کرد؛ آنگاه جوانان را میدان‌دار اصلی حوادث و وارد عرصه‌ی مدیریت کرد؛ روحیه و باور «ما میتوانیم» را به همگان منتقل کرد؛ به برکت تحریم دشمنان، اتکاء به توانایی داخلی را به همه آموخت و این منشأ برکات بزرگ شد:

یک) ثبات و امنیت و حفظ تمامیت ارضی ایران

اولاً: ثبات و امنیت کشور و تمامیت ارضی و حفاظت از مرزها را که آماج تهدید جدی دشمنان قرار گرفته بود ضمانت کرد و معجزه‌ی پیروزی در جنگ هشت‌ساله و شکست رژیم بعثی و پشتیبانان آمریکایی و اروپایی و شرقی‌اش را پدید آورد.

دو) موتور پیشران کشور در عرصه‌ی علم و فناوری و ایجاد زیرساخت‌های حیاتی و اقتصادی و عمرانی

ثانیاً: موتور پیشران کشور در عرصه‌ی علم و فناوری و ایجاد زیرساخت‌های حیاتی و اقتصادی و عمرانی شد که تا اکنون ثمرات بالنده‌ی آن روزبه‌روز فراگیرتر میشود. هزاران شرکت دانش‌بنیان، هزاران طرح زیرساختی و ضروری برای کشور در حوزه‌های عمران و حمل‌ونقل و صنعت و نیرو و معدن و سلامت و کشاورزی و آب و غیره، میلیون‌ها تحصیل‌کرده‌ی دانشگاهی یا در حال تحصیل، هزاران واحد دانشگاهی در سراسر کشور، ده‌ها طرح بزرگ از قبیل چرخه‌ی سوخت هسته‌ای، سلول‌های بنیادی، فناوری نانو، زیست‌فناوری و غیره با رتبه‌های نخستین در کل جهان، شصت برابر شدن صادرات غیرنفتی، نزدیک به ده برابر شدن واحدهای صنعتی، ده‌ها برابر شدن صنایع از نظر کیفی، تبدیل صنعت مونتاژ به فناوری بومی، برجستگی محسوس در رشته‌های گوناگون مهندسی از جمله در صنایع دفاعی، درخشش در رشته‌های مهم و حساس پزشکی و جایگاه مرجعیت در آن و ده‌ها نمونه‌ی دیگر از پیشرفت، محصول آن روحیه و آن حضور و آن احساس جمعی است که انقلاب برای کشور به ارمغان آورد. ایران پیش از انقلاب، در تولید علم و فناوری صفر بود، در صنعت به‌جز مونتاژ و در علم به‌جز ترجمه هنری نداشت...